

भारत सरकार
GOVERNMENT OF INDIA

राष्ट्रीय पुस्तकालय, कलकत्ता ।
NATIONAL LIBRARY, CALCUTTA.

वर्ग संख्या *Mar*
Class No. *894. 8122*
पुस्तक संख्या
Book No. *559798*

रा० प०/N. L. 38.

H7/Dte/NL/Cal/79—2,50,000—1-3-82—GIPG

ഗംഗാവതരണം

537
ഭരണാനാടകം

ഗുണകർത്താവ്
കവിതിലകൻ കൊട്ടാരത്തിൽ രാജപ്പിള്ളി

(ആദ്യമായി കോട്ടയത്തുവെച്ചു
നടത്തപ്പെട്ട
'രാജാപോക്കിണി' സന്ധ്യയിലുണ്ടായ
കവിതാവേഗപരീക്ഷയിൽ
ചേർന്നുണ്ടായിരുന്നത്.)

പ്രസാധകൻ
വെള്ളാങ്ങൂർ താരായണമേനോൻ

തൃശ്ശിവപേരൂർ
'ഭാരതവിഖാസം' അച്ചുകൂടത്തിൽ അച്ചുകൂടി.

൧൧൦൪

(പകർപ്പവകാശം ഗുണകർത്താവിന്.)

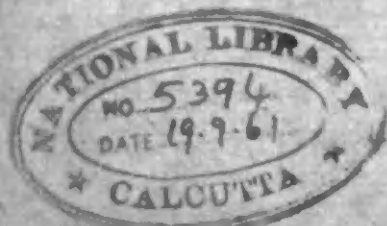
SHELF LISTED

8

Mal

894'8122

S 59799

മുഖവുര

ഈ നാടകം ഞാൻ കൊല്ലം ഹാണിമംഗലം വൃത്തിക
മാസത്തിൽ കേട്ടയതുവെച്ച് ഇപ്രകാരമായി നത്തേ
പ്പെട്ട 'അഷ്ടാധ്യായി' സങ്കല്പിച്ചതായ കവിതാവേഗ
പരീക്ഷയിൽ ചേർന്നുണ്ടാക്കിയതാണെന്ന് ഇതിന്റെ പ്ര
സ്താവനകളാണുതന്നെ മിക്കവാറും. അങ്ങനെയി
ട്ടുൾകൊണ്ട് അഞ്ചു കവ്യം അഞ്ചു കവിയും കൂടി നൂറിൽ
കുറയാതെ പ്രോകവുമുള്ള ഒരു അഷ്ടാധ്യായികളാണെന്ന
തെന്നായിരുന്നു സമാപ്രവർത്തകന്മാരുടെ നിശ്ചയം. ഈ
നിശ്ചയം പരീക്ഷാഭിവാസത്തിന്റെ തലേദിവസം തന്നെ
കുറച്ചു പുറത്തുള്ള കേട്ടുകേട്ടി. അപ്പോൾത്തന്നെ ഇതു
കൊടുത്തല്ല കണ്ടു കണ്ടു തമ്പുരാൻ മുതലായ മഹാമാ
ർക്കുമാരെ മാത്രം മാത്രം സാക്ഷ്യപ്പെടുന്നു. അതിനാലിതിൽ
ചേരാതെ തിരികെയാണ് നല്ലതെന്നും ഞാൻ തീർച്ചപ്പെ
ടുത്തി. എങ്കിലും ആ തീർച്ചയെ നിവേദനത്തിന് എ
നിക്കു സാധിച്ചില്ല. കണ്ടുകണ്ടു തമ്പുരാൻ, കമാരം
ഗവസ്തു നീലകണ്ഠൻ നമ്പൂതിരിപ്പാട്, കെ. ഐ. വറഗി
സുമാപ്പിള മുതലായ അനേകഗുണാംഗം സിദ്ധകളെ നിശ്ച
യം നിശ്ചിതം കേൾക്കും. അതറിയാതെ കേൾക്കുന്നതാണെന്ന
തെന്നായിരുന്നു വന്നു. എന്നാൽ അതൊന്നുകൊണ്ടും എ
ന്റെ മനസ്സിനു യോഗ്യവും സമാധാനവും മതിയാകാ
തെയിരുന്നതിനാൽ ഞാനെങ്കിലും കാര്യം കൂടി ചെയ്തു.

പരീക്ഷാഭിവാസം അതിരാവിലെ ഞാൻ വയസ്സരെ
പ്പോയി എന്റെ ഗുരുനാഥനും ക്ഷിപ്രവസലനും കരു
ണാനിധിയായിരുന്ന ആർച്ചൻ നാരായണൻ മൂസ്സ് അ
വർകളുടെ അടുത്തു് "ഇന്നത്തേ നാടകപരീക്ഷയിൽ
ഞാനും ചേരണമെന്നു നീലകണ്ഠൻ നമ്പൂതിരിപ്പാട് മറുപ
തിച്ചു സിദ്ധിക്കുന്നു. അത് ഏറ്റവും ദുസ്സാധമായ ഒരു കാര്യം

കുമാരന്മാർ എങ്ങിനെ വേണ്ട എന്നു സംശയിക്കുന്നു” എന്നറിയിച്ചു. അപ്പോൾ അവിടുന്ന് “ചേന്തേക്കുണ്ണ, വേണ്ടെന്നു വെക്കേണ്ട, സംധിച്ചവെങ്കിൽ സംധിച്ചു വെന്നുവരുമല്ലോ. ഇല്ലെങ്കിൽ അതിനു സക്കാർ ശിക്ഷയും മാറുവുണ്ടല്ലോ” എന്നാണ് പറഞ്ഞത്. ഞാൻ പിന്നെയും “ഇപ്പോൾ കഥ എന്താണെന്നൊന്നും വെളിപ്പെട്ടിട്ടില്ലല്ലോ. കഥ ഇന്നത്തെന്ന് തൽസമയത്തു മാത്രമേ പറയാവൂള്ളു എന്നാണ് കേട്ടത്. അറിഞ്ഞുതന്നെ കഥ വല്ലതുമായാണെങ്കിലോ എന്നുള്ള വിചാരിച്ചുണ്ട്” എന്നറിയിച്ചു. അപ്പോൾ അവിടുന്ന് പറഞ്ഞതു, “നാടകത്തിനു കഥയേററിച്ച് അത്രയൊന്നും വിചാരിക്കാതില്ല. പുരോഹിതരിൽ പഠത്തിട്ടുള്ളതിൽനിന്നു സ്വപ്നം വല്ലതും ദേവപ്പെട്ടുപോയാലും നാടകത്തിന് അതൊരു ദോഷമായി വരികയില്ല. യുക്തിയും സെത്തിനും ഭംഗം വരുത്തി. കഥയുടെ പ്രധാനഭാഗങ്ങൾക്കും വ്യക്താസം വരുത്താൻ പാടില്ല. രാമായണമാണെങ്കിൽ ശ്രീരാമൻ ചെയ്ത മനോഹരമായ മോഷ്ടിച്ചുകൊണ്ടുപോന്നു എന്നും രാവണൻ ചെയ്ത ശ്രീരാമനെക്കൊന്നുവെന്നും മറ്റുമായിപ്പോകരുത്. അത്രയൊക്കെ നോക്കാനുള്ള പുരോഹിത മകളായിട്ടുള്ള നാടകങ്ങളിലെല്ലാം കഥയ്ക്കു പുറത്തു അരികുപറ്റത്തിട്ടുള്ളതിൽനിന്നു സ്വപ്നമായ ദേവതാ കാണ്മാം” എന്നായിരുന്നു. ഇത്രയും കേട്ടപ്പോൾ എന്റെ മനസ്സിനു സ്വപ്നം സമാനമായാണെന്നായി. എന്നു മാത്രമല്ല, ഞാനും നാടകപരിഷ്കയിൽച്ചേരണമെന്നതാണെന്നാണ്, അവിടുത്തെ അഭിപ്രായമെന്നു മനസ്സിലായതിനാൽ ആദ്യമുണ്ടായിരുന്ന പരിഭവം സ്വപ്നം കുറച്ചുകയും ചെയ്തു. ഈ വസ്തുത ഞാൻ നാടകത്തിൽ പ്രകൃതാനുസാരണ സൂചിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്.

എന്തെങ്കിലും ഞാൻ സമയത്തിനു സ്ഥലത്തെത്തുകയും പരിഷ്കയിരിക്കുകയും ചെയ്തു. അപ്പോഴും ഇതു നി

ശ്രീതസമയംകൊണ്ടു തീർത്തുകൊള്ളാമെന്നുള്ളതെയും എ
നിക്കു പൂണ്ണമായിട്ടുണ്ടായിരുന്നില്ല. ഈ പരീക്ഷയ്ക്ക് എ
ന്നെത്താതെ മൂന്നുപേർ കൂടെയുണ്ടായിരുന്നു. അവരിൽ
ഒരാൾ 'സരസദ്രുതകവികിരീടമണി'യായിരുന്ന കണ്ണി
ക്കുട്ടൻ തമ്പുരാനായിരുന്നു എന്നുള്ളതു പറയാനുമെന്നില്ല
ല്ലോ. പരീക്ഷയുടെ സമയം കാലത്ത് കർപവുമണി മ
കൽ ഉച്ചതിരിഞ്ഞു രണ്ടുമണിവരെയായിരുന്നു. കർപവു
ണിയായപ്പോൾ കഥ 'ഗംഗാവതരണം'മാണെന്നു ഞ്ഞു
വെളി അറിയിച്ചു. ഉടനെ ഞങ്ങൾ കൃത്യനിയ്ക്കു എന്നത്തിനാ
യി മുരുകിക്കുകയും ചെയ്തു.

ഞങ്ങൾക്ക് മാത്രം എഴുത്തുകാരെയും നിയമിച്ചിരു
ന്നു. പരീക്ഷയ്ക്കു ചേർന്നിരുന്നവരിൽ രണ്ടുപേർ കണ്ണരണ്ടു
മാനിക്കർ കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ഈ കാർമ്മസാധ്യമെന്നു തോ
ന്നുകയാലോ എന്തോ എന്തിനാലോപോയി. പിന്നെ തമ്പു
രാനും ഞാനും ഞങ്ങളുടെ എഴുത്തുകാരും പരീക്ഷയികൂത
നാകും. മാത്രം അവിടെ ശേഷിച്ചു. പലതവണ ഇപ്രകാ
രമുള്ള ദ്രുതകവിതകളിൽ ചേരുകയും നിശ്ചിതസമയംകൊ
ണ്ടു നിശ്ചിതകൃതി ഉണ്ടാക്കിത്തീർക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുള്ള ആ
ളായിരുന്നതിനാൽ തമ്പുരാനും, അന്നെല്ലാം തമ്പുരാനെൻ
എഴുത്തുകാരായിരുന്നതിനാൽ ആയാൾക്കും കൂടുമില്ലാ
യ്ക്കും ധൈര്യവും ധാരാളമായിട്ടുണ്ടായിരുന്നു. പ്രത്യേ
ക്കാനും എന്റെ എഴുത്തുകാരനും ഇപ്രകാരമുള്ള സാഹ
സ്യപ്രവൃത്തിക്ക് അതിനുമുൻപ് ഒരിക്കലും പോയിട്ടില്ലാ
ത്തവരായിരുന്നതിനാൽ ഞങ്ങൾക്കു സാമാന്യത്തിലധി
കം പരിഭ്രമവുമുണ്ടായിരുന്നു. എങ്കിലും ഏകദേശം പന്ത്ര
ണ്ടുമണിയായപ്പോഴേക്കും മൂന്നരും ഉണ്ടാക്കിക്കഴിഞ്ഞതി
നാൽ ഞങ്ങൾക്കും കരുഹിധം സമാധാനമുണ്ടായിത്തുടങ്ങി.

രണ്ടുമണിയും എട്ടുമിനിറ്റുമായപ്പോഴേക്കും (അഞ്ചു
ണിക്കൂറും എട്ടുമിനിറ്റും കൊണ്ടു) തമ്പുരാനു നാലരും തീ
ർത്തുകൊടുത്തു. പിന്നെയും എനിക്ക് എഴു മിനിറ്റുകൂടി വേ

ജീവനും രണ്ടുകാൽമണിക്ക് എന്റെ താലോലി
ന്റെ ഭരതവാക്യവും എഴുതിക്കഴിഞ്ഞു. ഉടനേ അതും
പരിക്ഷയികാലികളെ എഴുപ്പിച്ചു. ഈ ചുരുക്കിയ സമയം
കൊണ്ട് ഉണ്ടാക്കിത്തീർത്ത ഈ കൃതി അമൃദിപ്പിച്ചു പാ
ത്തിക്കാൻ യോഗ്യമല്ലെന്നു തോന്നുകയാൽ അതിനായി
ഞാൻ ഇതുവരെ ഉദ്യമിക്കാതെയായിരുന്നിരുന്നതാണ്. അ
തിനെയാതാൽപ്പോരെയെന്ന് എന്റെ ഗുണകാംക്ഷയും
പ്രിയമിത്രവുമായ വെള്ളാജ്ജൽ നാരായണമേനോനവർ
കൾ ഇതിൽ തിബ്ബസ്സപൂർവ്വം പഠിച്ചുകൊണ്ട് മാത്രം അതി
നു പുറത്തുള്ള കൈകൾതാണ്. അങ്ങനാൽ മണി
ഇറകൊണ്ട് ഉണ്ടാക്കിത്തീർത്ത ഈ കൃതിയിൽ കണ്ടെത്താ
വുന്ന സകല തെറ്റുകളും സജ്ജനങ്ങൾ സദയം ക്ഷമി
ച്ചുകൊള്ളുമെന്നു വിചാരിക്കുന്നു. ഇതിങ്ങിനെ തീർന്നു
ഗുരുനാഥന്റെ അനുഗ്രഹവും ഈശ്വരാനുഗ്രഹവും കൊ
ണ്ടാണെന്നു മാത്രമേ ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നുള്ളൂ.

എന്നു

ഗുണമകർത്തവ്യം.

ഗംഗാവതരണം

ഭാഷാസാക്ഷര
ശ്രീഗണപതയേ നമഃ

അവിഷ്ണുസ്തു.

ഒന്നാമങ്കം

ശൃംഗാരകാതലം ശ്രീഗിരിജ മടിയിലു-
ണമിലും ശങ്കയെന്നു
ഗംഗാദേവിക്കു പാർന്നതിനു വിധികൾ-
ലംകൃതം തൻകവർ.
തുംഗാമുദം കൊട്ടത്തിടിന നിഖിലമഗൽ-
ക്ഷേമദൻ വരമേവേൻ
മംഗാപേതം മവനമേൽമുണമനിശം
ഭാഗ്യസൗഭാഗ്യസൗഖ്യം.

(നാനിമുദം അവസാനത്തിൽ സൂത്രധാരൻ പ്രവേശിക്കുന്നു.)

സൂത്രധാരൻ—(ഭർപ്പുറത്തു നോക്കിത്തോഴുകൊണ്ട്)

ഉമ്മിൽപ്പെരുത്തിവന്നെഴും പരിതപമെല്ലാം
തമ്മിപ്പുറത്തു കളവൻ കരുണാസമനം
പമ്മിപ്പുറത്തു മരുവു പരമൈവതേ! തേ
പമ്മിപ്പത്തേളിരിന്നെങ്കു പണിഞ്ഞിടുന്നേൻ.
(അണിയാറയിലേക്കു നോക്കിട്ട്)

അമ്മം വരച്ചു ജനങ്ങളു-
ശേഷം വന്നിസ്സുദ്യേയിൽ മരുവുന്നു
വേക്കുകെട്ടി വെളിപ്പു-
ന്നെങ്കം പൂണാഗമിക്കു നീയാഴ്ത്തു!
(നടി പ്രവേശിക്കുന്നു.)

നടി—ആളാ! ഇതാ അൻ വന്നിരിക്കുന്നു. ഇനി ഇവി-
ടെ എന്താണ് വേണ്ടതെന്നു കല്പിച്ചാലും.

സുത്ര — ആയു! ഭവതി ഈ സഭ കണ്ടില്ലേ?
 രാജാപോഷിണിയെന്നു നാമകീര്യം—
 നോരീ സഭാപ്രേരണവം
 ഭജനായിട്ട നത്തേടുന്നതിനായേ!
 വന്നത്ര സന്നദ്ധരായ്
 തേങ്ങാൽ മേയുമായി മനപ്പൂരവിധം
 ദോഷമനുഭവിക്കുകയാൽ
 ദോഷംതന്നെ കലരാതെതിന്നു കവയ-
 മ്മത്തേ നത്തേടണം.

തടി—അരിതന്നെ. എന്നാൽ ഇവിടെ ഏതു നാടക
 തേളപ്രയോഗിച്ചാണ് ഈ സന്ധ്യസ്തോത്രം അങ്ങി
 ങ്കിടാക്കുന്നത്? അതു കൂടി ആയുൻ കല്പിച്ചാലും.

സുത്ര—അത് ഇന്നു രാവിചേതന്നെ സഭാവാസികളെല്ലാ
 വരും കൂടി ആലോചിച്ചു തീർച്ചപ്പെടുത്തി അറിയി
 ച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ. ഭവതി അതറിഞ്ഞില്ലയെങ്കിലുംമോ?
 തടി—ഇല്ല.

സുത്ര—എന്നാൽപ്പറയാം, കേട്ടോളം—
 “തരുമാടിഹ ‘ഗംഗാവതരണം’ നവനാടകം
 പരങ്ങാതെ മുഖ നിങ്ങളുൾക്കൊന്നു കഴിക്കണം.”

എന്നാണ് സന്ധ്യയുടെ കല്പന.
 തടി—“നവനാടകം” എന്നും “അരങ്ങൊന്നു കഴിക്കു
 ണം” എന്നും പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതുകൊണ്ട് ഈ നാ
 ടകം ഇതിന്നു ആരോ ഉണ്ടാക്കിയതാണെന്നും ഇത്
 ഇതിന്നു മുൻപ് ആരും അറിഞ്ഞിട്ടില്ലെന്നും സ്പ
 ഷ്ടമാകുന്നു. അതിനാൽ ഇത് ഏല്പാദന ആനന്ദം
 കിയതാണെന്നുകൂടി കേട്ടാൽ കൊള്ളാമെന്നാണ്.

സുത്ര—ഇത് ഈ സന്ധ്യയുടെ നിശ്ചയപ്രകാരം ഇന്നു
 പകൽ നടന്ന കവിതാസംഗ്രഹത്തിൽ അഞ്ചു
 ണിനൂറു സമയംകൊണ്ടു കൊട്ടാരത്തിൽ ശ
 രംഗത്തിൽ ഉണ്ടാക്കിയതാണ്.

നടി—അമ്മേണിക്കൂറ സമയംകൊണ്ടേ? അത്യാലുപ്പം
തന്നെ. എന്നാൽ നാടകകഥ മാത്രമല്ല. നാടക
ചേനയും ഒരു ശീശ്മപ്രയത്നമായി. ആദ്യം, ഈ
നാടകം ഇന്നുണ്ടാക്കിയതാണെങ്കിൽ നമ്മുടെ വേ
ഷക്കാരെല്ലാവരും ഇതു പഠിച്ചുകഴിഞ്ഞിരിക്കുമോ?
സുത്ര—ഓഹോ. അവരെല്ലാവരും അവരെപ്പോലെ വേണ്ട
ന്ന ഭാഗങ്ങൾ അണിയിച്ചുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

നടി—എന്നാൽ അതിനി ഇവിടെയിപ്പോൾ എന്താണ്
വേണ്ടത്?

സുത്ര—ഭവതി ഇതി ഇവിടെയിപ്പോൾ വേണ്ടത് ഈ
ശിശിരസ്സുവിന്ദ വർണ്ണിച്ച പാടുകതന്നെയാണ്. ഇ
താ നോക്കൂ, ഇപ്പോൾ—

ഊക്കാണ് മഞ്ഞിനിയലുന്നത ശക്തികൃപം
സീൽക്കുമെത്ര തുടരുന്നു ജനങ്ങളെല്ലാം
നീക്കാവതല്ല നിമിഷങ്ങൾക്കിടയ്ക്കേ മാർഗ്ഗം

പാക്കുക്കിട്ടു നിവിളാശയവും നിതാൻ. ന
നടി—ശരിക്കുന്ന (പാടുന്നു)

നെടിയൊരു ലവലികളാകും
നടികൾ മരുപ്പുണ്ണവേണഗാതമൊട്ടും
കൊടിയ ഹിമാന്ധിപരംഗേ
തടനമിതം ചെയ്തിട്ടു നവമോദം.
(അണിതായിൽ)

കവിമൊഴിനിപുൾവനേനവം
കവിതരംഗ് മമ വ്യുച്ഛിതാക്കളേ
അപനയം നിമിഷോപമനേഗ്നിയിൽ

സ്തവദി ചുട്ടതെന്തിക്കിഹ സഹ്യമോ? വ
സുത്ര—(കേട്ടതായി നദിച്ചിട്ട്) ഇതു ശീശ്മമഹാഭാരതവു
തന്റെ മന്ത്രിയോടു പറയുന്നതാണ്. ഇതി വേ
ണ്ടുന്ന കാഴ്ചകൾ നടത്തുന്നതിനായി നമുക്കും പോ
വുകതന്നെ. [അപ്പോൾ പോയി.]

പ്രസംഗന കഴിഞ്ഞു.

ക ന ധ മ ജ ഞ

(അനന്തരം തീർത്ഥാടകന്മാരും മന്ത്രിയും പ്രവേശിക്കുന്നു)

മഹാരാജാവ്—കവിലരാമനിലും ഗവനേരവും

കവിതനാൽ മേ പൂർവ്വവിതാക്കളേ

അപനയം തിരുക്കോപമഹാഗിരിയിൽ

സ്തുതപദി മുട്ടതെനിക്കിഹ സഹ്യമോ?

മന്ത്രി—അതിയിനി എന്തു ചെയ്യണമെന്നാണ് അവിടു
ന്ന വിചാരിക്കുന്നത്?

മഹാ—കന്മാർ തീർച്ചയാക്കിയില്ല. നമുക്കു കലശൽവരെയി
രിക്കുന്ന ഒരു മഹാമുതിശ്ശേഷനുമായി ആലോചി
ച്ച് അദ്ദേഹത്തിന്റെ അഭിപ്രായംപോലെ ചെയ്യു
മെന്നാണ് ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നത്.

മന്ത്രി—എന്നാലിനി അദ്ദേഹത്തെക്കൊണ്ടുനാനിന് ഒരു
ശ്രമത്തിലേക്കു പോകണമല്ലോ.

മഹാ—അതു വേണ്ട; അദ്ദേഹജീവിതത്തെപ്പറ്റുന്നതി മുതി
വാത്തതിൽത്താമസിക്കുന്നുണ്ട്.

മന്ത്രി—അതുണ്ടോ? അതു ഞാനറിഞ്ഞില്ല. അദ്ദേഹം
എപ്പോഴാണ് ഇവിടെ എഴുന്നള്ളിയത്?

മഹാ—ഇന്നലെ വൈകുന്നേരം. ഇപ്പോൾ ഇങ്ങനെ
ഴന്നു.

മന്ത്രി—അതേതെങ്കിലും ഭാഗ്യമായി. കലശൽവരെയെ
ദ്ദേഹത്തിന്റെ അഭിപ്രായംപോലെ പ്രവർത്തിച്ചു
കൊണ്ടാൽ തരക്കോടാനും സംഭവിക്കുകയില്ല. സ
കലകാഴ്ചങ്ങളിലും ഗുരുതരമായൊരു പ്രയാസമായി
വേണ്ടത്.

ഗുരുതരമുള്ളൊരു നിനപ്പതെല്ലാം

കരസ്ഥമാക്കുന്നിട്ടുമില്ല വാദം

കരുതനും നാസ്യിയരെന്നവന്നാൽ

കരുതിട്ടും അപരാധകരേനും.

മഹാ—അതു ശരിയാണ്.

വിശ്വമിതികൽത്തരം—
നീശ്വരനാക്കും വിവാമിപ്പുതും
നിഷ്വരമീ വിശ്വസം
തിച്ചുലമുണ്ടാം. ഗുണങ്ങളിൽമാത്രം. ൨
(അന്നിരയിൽ)

മഹാരാജാവ് ആസ്ഥാനമണ്ഡപത്തിൽത്തന്നെയിപ്പോൾ ഉണ്ട്. ഇതിലേ എഴുന്നള്ളാം.

മഹാ—(കേട്ടിട്ട്) ഓ ഗുരുതാമനേഴുന്നള്ളിത്തുടങ്ങി.
(അന്നരം ഒരു ഹരികാരനേപ്പോലിച്ചു വസിയ്ക്കുമെങ്കിൽ പ്രവേശിക്കുന്നു.)

വസി—മഹാരാജാവ് ആസ്ഥാനമണ്ഡപത്തിൽത്തന്നെയിപ്പോൾ

ഹരി—ഉണ്ട്. ഇതിലേ എഴുന്നള്ളാം. (എന്നു വഴികാട്ടുന്നു)

(രാജാവും മന്ത്രിയും എഴുന്നീറ്റുവരുന്നു.)

(മഹാക്ഷി ഹരികാരനോടു കൂടി അടുത്തുവരുന്നു.)

മഹാ—(ആസന്നസ്തകാരം ചെയ്തു ചെന്നിട്ട്) അല്ലയോ ഭഗവാന്റേ!

സങ്കടഹരമാം തപൽപര-

പങ്കജയുഗം മഗ്നിമംഗ്യതിവൻ

പങ്കജവസ്യതി ചിത്തം-

തകമിത്താഴിവാൻ തൊഴുന്നിതതിക്കേതും. ൩

വസി—സർവ്വഭീഷണങ്ങളും സിദ്ധിക്കട്ടെ. (എന്നനുഗ്രഹിച്ചിട്ട്) യിങ്ങളും ഇരിക്കുക.

(രാജാവും മന്ത്രിയും ഇരിക്കുന്നു)

മഹാ—(ഹരികാരനോടു തോക്കി,) തനിക്കിപ്പോൾ പേരുകാരം. ഇതി വിളിക്കുമ്പോൾ വന്നാൽ മതി.

ഹരി—കല്പനപോലെ എന്ന് പോയി.

വസി—മന്ദാരാജാവിന്റെ വശംകൊണ്ടും മലഭാവം കൊണ്ടും എന്തോ വലുതായിരിക്കുന്ന ഒരു സങ്കടം നേരിട്ടിട്ടുണ്ടെന്നു ധ്വജമാകുന്നുണ്ട്. എന്താണത്? മന്ദാര—അല്ലയോ ഭഗവാന്! വിനയംകൊണ്ട് ഗതിവരാതെ അവർ നരകത്തിൽപ്പതിച്ചുപോയത് വംശനാശംകൂടി വന്നുപോകുമല്ലോ. അതു വിചാരിച്ചിട്ടുള്ള സങ്കടമാണ് എന്തിനെ ദൃസ്സാക്കിയിരിക്കുന്നതിന്നുതന്നെ. എന്റെ പിതാമഹനാൽ സംഭവിച്ച ആപത്തിയെക്കുറിച്ച് അൻ കേട്ടിട്ടുള്ളതിലധികം അവിടുന്ന് അറിയിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ.

വസി—അൻ ഏതാണെന്നു അറിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അത്ര ഉള്ളൂ. എന്തിനായിത്തന്നെയും സംഗതികൾ അൻ പറയും; കേട്ടോളൂ. വോന്റെ പ്രചിന്താഹനമായിരുന്ന സഗ്ഗമഹാരാജാവ് ഭരതപ്രഭുവായ നന്ദനായായി നിശ്ചയിക്കുകയും അതിനായി രൂപരക്ഷണം ചെയ്തിക്കാൻ കൊണ്ടുപോയ കുതിരയെ രേവേന്ദ്രൻ ഉപയോഗത്തിൽ കൈവശപ്പെടുത്തി, പാതാളത്തിൽ തപസ്സുചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്ന കപിലാചാര്യരുടെ അടുക്കൽകൊണ്ടുപോയി കെട്ടിയിരുത്തിയപ്പോഴുകയും കുതിരയെക്കൊന്നോരെയായപ്പോൾ സഗ്ഗപുത്രനായ വേൽവിതാമഹനാൻ അറപതിനായിരം പേരുംകൂടി അന്വേഷിച്ചു പുറപ്പെട്ടുകയും രൂപരക്ഷണത്തിലൊക്കും കണ്ടുകിട്ടാത്തതാൽ അവർ രൂമി കഴിച്ച പാതാളത്തിൽ ചെല്ലുകയും അവിടെ സമുദിയിലിരുന്നിരുന്ന കപിലാചാര്യരുടെ അടുക്കൽ കുതിര ഇല്ലെന്നതു കണ്ടിട്ടു കുതിരയെ മോഷ്ടിച്ചത് ആ മോഷ്ടിയെന്നൊന്നു വിചാരിച്ച് അവർ ആ മോഷ്ടിയെ ഉപദ്രവിക്കുകയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ കോപാഗ്നിയിലൊക്കി, അവർ അറപതിനായിരം പേരും സ്നോവശാലനായിത്തീരുകയും ചെയ്തു. ഇപ്പോൾ

കാരം തന്റെ പിതാമഹനാൾ പുറത്തു നാശമായിരിക്കുമല്ലാ മഹാരാജാവിന്റെ സങ്കടത്തിനുള്ള കാരണം.

മഹാ—അതെ, അതുതന്നെയാണ്. അനന്തരം എന്റെ സാക്ഷാൽ പിതാമഹനായിരുന്ന അംഗുമാൻ എന്ന മഹാരാജാവു പോയി കപിലമഹർഷിയെക്കണ്ടുവരിച്ചു സങ്കടഭരിതനായതുകൊണ്ട് സത്യയുഗത്തിന്റെ ആ തപോധനൻ “എന്റെ കോപാശിയാൽ ശോഭയെത്തര തവസ്മാജ്ഞ ആകാശഗംഗയെ കണ്ടുവന്നു സ്തംഭിച്ചാൽ അവർക്കു് അറവതിനായിരം പേർ ഉടനേ സ്വർഗ്ഗലാപ്തി സിദ്ധിക്കും. പിന്നെ അവർക്കു് മരിക്കും നരകഭവം അനുഭവിക്കേണ്ടതായി വരികയുണ്ടില്ല” എന്നു സദയം അരുളിച്ചെയ്തു. ഈ അനുഗ്രഹം വരിച്ചതിന്റെ ശേഷം എന്റെ പിതാമഹൻ പോയി ഗംഗയെ പൂസാദിപ്പിച്ചു കൊണ്ടുവരാനായി വളരെക്കാലം തപസ്സുചെയ്തു. അങ്ങിനെ തപസ്സുചെയ്യുന്നതന്നെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ കാലം കഴിഞ്ഞു.

മന്ത്രി—ഈ മഹാരാജാവിന്റെ പിതാവായിരുന്ന ദിഖി പരമാരാജാവു. ഈ കാഴ്ചത്തിനായി തപസ്സുചെയ്യുന്നതന്നെയാണ് തന്റെ കാലം കഴിച്ചത്.

വന്ധി—അതെതന്നെ, ആ രണ്ടു മഹാരാജാക്കന്മാരും ഈ കാഴ്ചത്തിനായി വളരെ ഭക്തിയോടെ തപസ്സുചെയ്യുകയുണ്ടായി. ഫലസിദ്ധി ഉണ്ടായില്ല എന്നു ഉള്ളു.

മഹാ—പിന്നെ അവർ കഷ്ടപ്പെട്ടതുകൊണ്ടു് വിശേഷം? അല്ലയോ ഭഗവൻ!

ഭവാലരെന്നൊട്ടു പിതാമഹരും മന്ത്രിയും കോപാശിയിൽ സ്തംഭി വീണു മരിക്കുകയും ആപാദ്യപരമായി. നരകാശിമേടും താപാശിയോളമുണ്ടെന്നു് മറ്റൊരാൾ.

വസി—അല്ലയോ മഹാരാജാവേ!

പരകത്തിലുണ്ടിനെ മറ്റൊന്നിന്റെ പിതാമഹനാർ
താകത്തിലാകവതിനുള്ളതെ നല്ല മാർഗ്ഗം.
ആകെത്തള്ളിത്തു കവിവൻ മുതി ചൊല്ലി, ചിന്ന-
ശ്ലോകത്തിലൊന്നിനു മേൽ മുറുകുന്നു! ധർമ്മ! മ
ഹാ—മാർഗ്ഗം പാഞ്ഞിട്ടുണ്ടെങ്കിലും അതത്ര എളുപ്പമേ
യിട്ടുള്ളതല്ലല്ലോ.

വസി—എളുപ്പമായിട്ടുള്ളതല്ലെങ്കിലും എന്താൻ പ്രയാ-
സമല്ല. അതിനാൽ ഇതി അതിനായിട്ടുണ്ടാവി-
ക്കുകയാണു് വേണ്ടതു്.

ഉത്സാഹിയായ പുരുഷന്നിഹ കഷ്ടമെന്നും.
മൃഗാദയമായി വരികില്ലതിനില്ല വരും.
നന്ദംഗം. ഓത! മരിച്ച സുരംസുരന്മാർ
സന്ദേശമാണ് സുധയാണു് പരിചരിപ്പേ! എ

മന്ത്രി—അവിടുന്ന് അളിമയ്യുന്നതു വാസ്തവമാണു്: “ഉ-
ത്സാഹി പരതേ കഷ്ടം” എന്നുണ്ടല്ലോ.

വസി—ഉത്സാഹിക്കാരെ ഒരു കഷ്ടവും സംഭവിക്കയില്ല.
“ഉദ്യമേ ഹി സിദ്ധ്യന്തി കഷ്ടാണി ന മതോരഭൈഃ
നഹി സുപുന്ധു സിംഹസ്യ പ്രവിശന്തി മുഖേ ഗന്ധഃ”

എന്നുണ്ടല്ലോ പ്രമാണം.. അതിനാൽ ഉത്സാഹിച്ചാൽ
മഹാരാജാവു് നിശ്ചയമായി ഈ കഷ്ടം സംഭവിക്കും.

മഹാ—അവിടുത്തെ അനുഭവമുണ്ടെങ്കിൽ അസംഖ്യ
മായിട്ടുള്ളതും സംഭവമായിത്തീരുന്നതെന്നാണു് എന്റെ
വിചാരം.. അതിനാൽ അറിയി എന്തെന്നതോ
ണു് വേണ്ടതെന്നുകൂടി അവിടുന്ന് അളിമയ്യുന്നതും..

വസി—അതൊക്കെ അൻ പാഞ്ഞുതരാം. കേട്ടോള.

മഹാ—ഇതാ അൻ അവഹിതനായിത്തന്നെയി-
ക്കുന്നു.

വസി—ഗംഗയുടെ ഉത്തരം. ഹിമാലയകുടുംബത്തിനാകയാൽ
പിതൃസമംഗം അദ്ദേഹത്തിന്നുണ്ടല്ലോ. അതിനാൽ
ആദ്യംതന്നെ ആ ഗിരിശ്വരനെ സ്തോത്രം ചെയ്തിട്ടു ഗം-
ഗയെ വിട്ടുകൊടുക്കുന്നതിനുപേക്ഷിക്കണം. അദ്ദേഹം അ-
തീവലിച്ചുകഴിഞ്ഞാൽപ്പിന്നെ സുരധിപനായിരിക്കുന്ന
മഹേന്ദ്രനെ സ്തോത്രം ചെയ്യിക്കണം.

മന്ത്രി—ശരി തന്നെ. ഇപ്പോൾ ഗംഗയുടെ മേഖലയികൊ-
ണ്ട് വരുന്നതായ മഹേന്ദ്രനാണല്ലോ.

മഹാ—അതുകൊണ്ടുണ്ടല്ലോ ഗംഗയെ സുരഗംഗയെ
ന്നും ആകാശഗംഗയെന്നും മറ്റും കൂടി പറയുന്നതിന്.

വസി—ഇന്നുനേയും പ്രസംഗിച്ചിട്ട് അന്നുവരും വാങ്ങി
ക്കഴിക്കാൻപിന്നെ ശ്രീപരമേശ്വരനെ സ്തോത്രം ചെയ്യി-
ക്കണം.

മന്ത്രി—ശരിതന്നെ. ഗംഗ കടക്കം ചെന്നുചേർന്നിരിക്കു-
ന്നതിന് അവിടെയുണ്ടല്ലോ.

മഹാ—ഏതാ മാത്രമല്ല, ഗോവർദ്ധൻ ശ്രീപരമേശ്വരൻ ഗം-
ഗയെ സഭാ ശിരസ്സിൽ വഹിച്ചുകൊണ്ടുണ്ടല്ലോ ഇരി-
ക്കുന്നതിന്. അതിനാൽ അദ്ദേഹത്തെ പ്രസംഗിച്ചിട്ട്
അന്നുവരും വാങ്ങുകയെന്നുള്ളത് അവശ്യം വേണ്ടു-
താണ്.

വസി—അതുകൊണ്ടും മതിയായില്ല. അവരെക്കൊണ്ടു
നവദിച്ചാലും ഗംഗ സമ്മതിക്കാതെ കാഴ്ച നമു-
ക്കുമാറി.

മന്ത്രി—അതില്ല; അതുകൊണ്ടു ഗംഗയെയും സേവിച്ചു പ്ര-
സംഗിച്ചിട്ടു കൂടെപ്പോരുന്നതിനു സമ്മതിപ്പിക്കണം,
അല്ലേ?

വസി—അതെ. അതിനാൽ അല്ലയോ മഹാരാജാവേ!
ഹിമാലയം വഴിയുമാത്രമല്ലി-
ന്നുമാധവൻ ശ്രീശിവനും വിശേഷം

കൂടെ പ്രസംഗിക്കിലമങ്ങാടക്കം

സമാശ്രയിച്ചിട്ടു ക ഗംഗയേയും.

മന്ത്രി—ആകപ്പാടെ ഇത് ഏറ്റവും കൃത്യസംഖ്യമായ ക
ര കാര്യംതന്നെയാണ്.

വസി—അതെ, അതിനു സംശയമില്ല. അതുകൊണ്ടാ
ണല്ലോ മുൻപു രണ്ടു മഹാരാജാക്കന്മാർ ശ്രമിച്ചിട്ടു
സാധിക്കാഞ്ഞത്. എങ്കിലും അസംഖ്യമല്ല.

മഹാ—അഥവാ അസംഖ്യംതന്നെയാതിരുന്നാലും—

സൽഗുണവാരിധിയാകും.

മൽഗുരുവകൽക്കുതിഞ്ഞിട്ടന്നാകിൽ

മുഖമോക കാര്യം

മൽക്കരഗതമം വിവാദമില്ലേതും.

വ്യ

വസി—അല്ലയോ മഹാരാജാവേ! ഭവാൻ ഒട്ടും സംശ
യിക്കേണ്ട.

ഈശ്വരസംഹാരമുൾക്കൊള്ളും—

മീശപരി സർവ്വം മാനാഭിവാഞ്ഛം തേ

നിഷ്ഠയമിഹ സിദ്ധിക്കും

നിഷ്ഠയെപ്പകർത്തിയും വളർന്നിട്ടും.

ൻ

മഹാ—ഈ അനുഗ്രഹമുള്ളപ്പോൾ എന്തിന് എന്താണ്
അസംഖ്യമായിട്ടുള്ളത്? (മന്ത്രിയേതോക്കീട്ട്) എന്നാൽ
ഞാൻ ഇന്നുതന്നെ പുറപ്പെടണമെന്നാണ് വിചാരി
ക്കുന്നത്. നമ്മുടെ രാജ്യകാര്യങ്ങളെല്ലാം ഞാൻ മെ
ഞ്ഞിവരുന്നതുവരെ താൻ ശരിയായി നടത്തിക്കൊ
ള്ളണം.

എന്താകിലും സഖിവ! മൽപ്രജകൾക്കു ചിത്ത

സന്തോഷമേതുമുള്ളവകരുതേണമെന്നാകാം.

ചെന്താമരാജനവിചാരനാശിതശ്രീ-

സന്താനശാഖി സകലം ശുഭമാക്കിട്ടെ.

൧൧

മന്ത്രി—അല്ലയോ മഹാരാജാവേ! അവിടുത്തെ കൃപയുള്ള
തുകൊണ്ടു യാതൊരു വീഴ്ചയും സങ്കടത്തിനും ഇതരം
കാരണ ഇവിടെ സകലകാര്യങ്ങളും ഞാൻ യഥാഭയം
ഗ്രഹം നടത്തിക്കൊള്ളാം.

“ഇങ്ങി ഞാനില്ലാത്തതാൽ—
ബുംഗിയിലൊരോ മുറയ്ക്കു കാഴ്ചങ്ങൾ?”
ഇങ്ങിനെ യുദ്ധങ്ങളാൽ നിനവൊൻ
മങ്ങിമയങ്ങിക്കഴങ്ങിയിട്ടുണ്ടു മോൻ.

൧൧

(അണിയാറിൽ)

നേരം നട്ടച്ചയായി നളിനനിവഹരം—
നാളമെല്ലാം വിരിഞ്ഞു
സൈന്യം തേങ്ങു വണ്ടിൻതിരി കമലിനിയെ
വിട്ടു വേഗം പിരിഞ്ഞു
പാദം പാദങ്ങൾ പൊള്ളിപ്പൊളകിട്ടമഴലാൽ—
പ്രാണമലോകം വലഞ്ഞു
ഘോരം താപം ചൊരാഞ്ഞിപ്പശുനിര തണല—
അകവേ വന്നുണഞ്ഞു.

൧൨

വസി—(കേട്ടിട്ട്) ഓ! വൈതാളികന്മാർ മദ്ധ്യേണത്തേ
അറിയിക്കുന്നു. നമുക്കിനി മാദ്ധ്യന്തിനത്തിനായ
പോകാം.

മഹാ—അങ്ങിനെ തന്നെ.

(എപ്പോഴും പോയി)

ക ന ങ്ങ മ ക . ക ലി ന്നു .

ര ണ്ട ങ്ങ മ ക .

വൃദ്ധംഗം

(ചിത്രംഗൻ എന്ന ഗന്ധർവ്വൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

ചിത്രംഗൻ—(മുൻപൊക്കു നോക്കിട്ട് മറക്കും) ഹേ! ഹേ!
ആദ്യോക്താക്കാരാണ്? ഇതിലേ വര.

(അനന്തരം മിത്രാവസ്യ എന്ന നമ്പൂർ പ്രവേശിക്കുന്നു)

ചിത്ര - (കണ്ടിട്ട്) ഹേ! മിത്രാവസ്യവോ? താനിപ്പോൾ ഏവിക്കെന്നാണ് വരുന്നത്? ഇങ്ങിനെ ഈ ദിക്കിലെങ്ങും കാണാറില്ലല്ലോ. ഇതുവരെ എവിടെയായിരുന്നു?

മിത്രം—ഞാൻ കുറച്ചുകാലമായിട്ട് ഹിമാലയത്തിലായിരുന്നു. ഇപ്പോൾ വരുന്നത്. അവിടെനിന്നുതന്നെ. ഇവിടെ വിശേഷമൊന്നുമില്ലല്ലോ? നമ്മുടെ സ്വാമി മഹേശ്വർ ഇവിടെത്തന്നെയല്ലേ?

ചിത്ര—ഇവിടെത്തന്നെയാണു്. ഇവിടെ വലിയ വിശേഷമൊന്നുമില്ല. ഏകിലും സാധ്യമില്ലെന്നുമില്ല.

മിത്രം—അതെന്താണ്?

ചിത്ര—സൂര്യം, ചന്ദ്രം, ഭൂതന്മാരും ദേവന്മാരും മറ്റും നമ്മുടെ സ്വാമിയെക്കൊണ്ടാൻ ഇവിടെ വന്നിട്ടുണ്ട്.

മിത്രം—ശരി. അദ്ദേഹം ഇവിടെ വന്നിട്ട് കാഴ്ച വെച്ചതും സാധിച്ചതും അതറിയാതെയിട്ടാണ് ഞാനിപ്പോൾ ബദ്ധപ്പെട്ട് ഇങ്ങോട്ടു വന്നത്. അദ്ദേഹം ഹിമാലയത്തിൽനിന്ന് ഇങ്ങോട്ടു പോന്നിട്ടു പിന്നത്തേക്കുപോകുന്നുമറിഞ്ഞില്ല.

ചിത്ര—അദ്ദേഹം ഹിമാലയത്തിൽനിന്നുണ്ടോ ഇങ്ങോട്ടു പോന്നത്?

മിത്രം—അതെ.

ചിത്ര—ഇദ്ദേഹംമെന്തിനാണ് ഇങ്ങിനെ അലഞ്ഞു നടക്കുന്നത്?

മിത്രം—ഹേ! അതു താൻററിയില്ലേ?

ചിത്ര—ഇല്ലല്ലോ.

മിത്രം—എന്നുൽപ്പരണം കേട്ടോളൂ. ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ വിചാരമൊന്നായ സഗരപുത്രന്മാർ അറുപതിനായിരം പേരും കവിലകോപാഗ്നിയിൽപ്പെട്ടു മൃതാവശേഷം

രായിരിക്കുന്നു. അവർ സ്വർഗ്ഗമുണ്ടെന്നതിനു
ഗംഗയെ ഭൂമിയിൽ കൊണ്ടുപോകണം. അതിനു
ഞാൻ അദ്ദേഹം ശ്രമിച്ചുവെന്നേതും.

ചിത്ര—ശരി; ഇപ്പോൾ മനസ്സിലായി. ആദ്യം, അദ്ദേ
ഹം ഹിമാലയത്തിൽ വന്നിട്ടുണ്ടായി?

മിത്രം—ഒന്നുമായില്ല.

ഭൂമി. സർവ്വം വിട്ടുപോയിത്തൊട്ടു മഹാ-
നിന്ദിതനാണ്

ശമ. ചേർത്തുകൊണ്ടുതന്നെതന്നെ.
ചെയ്തു സുചിരം

ഹിമം ചെയ്യുന്നതാ 'ശിവഭിന്നി' മുഖം
ചേർത്തുനവം

ശ്രീമം ചെയ്തിട്ടും തെല്ലൊരുപക്ഷമു-
ച്ചില്ലതിലഹം!

൧

ചിത്ര—അതു കഷ്ടമായിപ്പോയി. ആ മഹാരാജാവു വള
രെക്കാലം തപസ്സുചെയ്തിട്ടും ആ ഗിരിശ്വരൻ പ്രസാ
ദിച്ചില്ലെന്നോ?

മിത്രം—എന്നു പറയാൻ പാടില്ല. ആ പർവ്വതരാജാവു
സസന്തോഷം പ്രത്യക്ഷമായി മഹാരാജാവിന്റെ അടു
ക്കൽച്ചെല്ലുകയും മഹാരാജാവു തന്റെ ആഗ്രഹത്തെ
അവിടെ അറിയിക്കുകയും ചെയ്തു.

ചിത്ര—എന്നിട്ടേ?

മിത്രം—എന്നിട്ട് ആ പർവ്വതരാജാവ് അദ്ദേഹത്തോടു
പറഞ്ഞത്—

എന്നിൽനിന്നിഹ ഭവിച്ചു ഗംഗ പ

രണന്നിരിക്കിലുമെന്തിന്നു പാർക്കിൽ

മന്നിലേക്കുതന്നെച്ച ഭൂപി തേ

തന്നിടതൊരുവകാശമില്ലേയോ!

൨

എന്തു കൊണ്ടെന്നാൽ—

അധികാരമൊഴിഞ്ഞു ഗംഗയെ അൻ
വിധിപോലേകി സുരേശ്വരൻ പാണ
സുധിയായ ചെറുൻ സുരേശ്വരൻ
നിധിയിൽച്ചെന്നിരിക്കാ കാളമെല്ലാം. ന
എന്നാണ്.

ചിത്ര—ഇതു ന്യായംതന്നെ.
കടുത്തമാറ്റമൊരുവന്നു മൂന്നു.
കൊടുത്ത തൻപുത്രിയെ സുരേശ്വരൻ.
എടുത്തു പിന്നീട് പരമൻ പാട്ടിൽ
പെട്ടതുമാത്രം സർവ്വനരം പിതാക്കൾ? ൪

മിത്ര—ആട്ടെ, അദ്ദേഹം ഇവിടെ വന്നിട്ടുണ്ടായിരുന്ന
പറയൂ.

ചിത്ര—ഇവിടെ വന്നിട്ടും കാളമൊന്നുമായില്ലെന്നു അൻ
പറഞ്ഞില്ലേ?
ദിനേശ്വരൻ വംശസ്ഥാപനപ്രദീപമാം.
ജന്മേശ്വരൻ ചോരകപണ്ഡിതന്റെ
അനേകനാളായ് നിന്ദിതനായി വൃഷാ-
വിധേ സ്മരിച്ചിങ്ങമെന്നു സുന്ദരിൻ. ●

മിത്ര—എന്നിട്ടു നമ്മുടെ സ്വന്തം പ്രസാദിക്കാത്തതെ
ന്നാണ്?

ചിത്ര—സ്വന്തം ഏറ്റവും സന്തുഷ്ടനായിരിക്കുകയാണ്.

മിത്ര—എന്നിട്ടെന്താണ് മഹാശാസ്ത്രവിന്റെ അപേക്ഷ
യെ നിറവേറ്റാത്തത്?

ചിത്ര—അതിന്നു സ്വപ്നമൊരു പ്രതിബദ്ധം നേരിട്ടിരി
ക്കുന്നു.

മിത്ര—അതെന്താണ്?

ചിത്ര—അതു പറയാം.

“കളിച്ചിടണം ദേവകൾക്കത്ര, നീന്തി
കളിച്ചിടണം സ്വപ്നാശ്വകൾക്കുമെല്ലാം.

പിരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ഗംഗാധരൻ.

നിവർത്തിക്കട്ടെ. കഴിഞ്ഞിരിക്കും."

എ

എന്നു രാമദേവി വഴക്കു തുടങ്ങിയിരിക്കുന്നു.

മിത്രം—എന്നാൽ മഹാദേവിന്റെ കയ്യിൽ പൂജം തന്നെ. ദേവി പറയുന്നതു വാസ്തവമാണല്ലോ. എന്നു മാത്രമല്ല—

ആർക്കുതന്നെയുമില്ല

വീട്ടുംബുധി തൻ തിന്മയ്ക്കിടയെന്നും.

അതുംശതമതിയെന്നും.

ആർക്കും വരുത്തുവാൻതന്നെ.

എ

ചിത്ര—അതൊക്കെ ശരിതന്നെ. എങ്കിലും—

സുതാപതമണി നമസ്.

വീട്ടുംബുധിയായതും തിന്മയ്ക്കു.

ആർക്കുതന്നെയുമില്ല.

അതും ഹരിതാശ്വതിയുടെ പേരും.

എ

മിത്രം—എന്തെങ്കിലും നമസ് സ്വീകരിച്ചു. അടുത്തുള്ള നമസ്. എന്തെല്ലാമാണ് തടയുന്നതെന്ന് ഇപ്പോൾ ഉറപ്പാക്കണം.

ചിത്ര—അങ്ങനെയൊന്നും

(അപ്പോൾ പാടി.)

പൂർണ്ണം കഴിഞ്ഞു.

അനുരാഗം

(അന്നു രാമദേവിയോടുകൂടി അമ്മയ്ക്കു പ്രവേശിക്കുന്നു.)

രാമ—ആർക്കുതന്നെയും തിന്മയ്ക്കിടയ്ക്കും? ഗംഗാധരൻ

ആർക്കുതന്നെയും കൊടുത്തു കൊടുത്തു കൊടുത്തു കൊടുത്തു?

അമ്മ—അങ്ങനെയൊന്നും തീർത്തുകൊള്ളില്ല. എങ്കിലും ആ

മഹാദേവിന് ഇപ്പോൾ വരുത്തിപ്പറത്തു കൊടുത്തു.

പാടിയിട്ടുണ്ട്. വിചാരിക്കുന്നുണ്ട്.

ശിഷ്യജനം യാചിച്ചു—
 വിഷ്ണുതേകാതയപ്പതിന്നാർത്ഥം!
 വജ്രവമിതംലവകം.

കണ്ഠാശാൻ കാതരാക്ഷി! മമ കാമം!

ശചി—അതു ശരിതന്നെ എങ്കിലും—

“ദാനദ്രവ്യംകൊണ്ടുവിലക്കുമല്ലം—
 മൂന്നു വരുത്താതെ കൊടുക്കിലെന്നും
 സ്വന്തത്തിരിപ്പാൻ കഴിയാതൊട്ടകും
 മാനക്കയം വന്നുവെക്കുമൊക്കും.”

എന്നും ഒരു പക്ഷമുണ്ടല്ലോ.

മഹേന്ദ്രൻ—അതും ശരിതന്നെ. അതിനുംപിവിടെ നമു
 ക്കു നഷ്ടപ്പെടും മഹാമാജാവിന് ഇഷ്ടപ്പെടും വരംതെ
 കഴിക്കുന്നമെന്നാണ് ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നത്.

ശചി—അതു സാധിക്കുമോ?

ഗംഗയെത്തട്ടു കൊടുത്താൽ

തുംഗതേ! വന്നുചേരമിഹ നഷ്ടം.

ഇംഗിതമകാണത്താൽ നൂപ—

പുംഗവനുണ്ടാം വിഷ്ണുമേതിമാത്രം.

പിന്നെയെങ്ങിനെയാണ് ഇതു രണ്ടുംകൂടാതെ സാ
 ധിക്കുന്നത്?

മഹേന്ദ്രൻ—പ്രിയേ! അതെങ്ങിനെയാണ് സാധിക്കുന്ന
 തെന്ന് ഇപ്പോൾ പറയാൻ പ്രയാസമാണ്. കഷ്ടം
 കഴിയുമ്പോൾ വേതിക്കും അറിയാറാകും.

എനിക്കു സമ്പത്തിന്മേലുള്ളപരം.

തിനകുറന്നുനമുക്കിടമുള്ളിൽ

മതക്കേന്ദ്രത്തിൽശുദ്ധിയെന്ന യോഗം.

തിനക്കുറന്നുനമുക്കിടമുള്ളിൽ.

ശചി—ശരിതന്നെ. ഇതിവിടെ പക്ഷേപ്തം അല്ലെ
 പ്പെട്ടിട്ടുള്ളതാണല്ലോ. എന്തായാലും—

“ദൈവകാരുണ്യത്തിലൂടെ
 ആർക്കുവേണ്ടിപ്പോവാൻ
 തക്ക പാത്രം നിനച്ചാൽ
 അത് കൂടുതലായിട്ടും മാത്രം.”

എന്നുള്ളതുപ്രസിദ്ധമായൊരു കഥ. ആ
 കൃത്യമായി വരുമ്പോൾ കാര്യമായിട്ടും നിമിത്തം ആകുപ
 ത്തൻ സമാന്തരമായിട്ട് തന്നെയും വിചാരിച്ചപ്പോ
 യെങ്കിലും എന്തെങ്കിലും യോഗ്യതയുണ്ടായിരുന്നെന്ന്.

മഹേന്ദ്രൻ - ൩൨) അതിനെക്കുറിച്ചും യോഗ്യതയുണ്ടാകും.
 “രണ്ടിപ്പോൾ വെട്ടിയെടുത്തു.” ആരെങ്കിലും ചെറുതായിട്ടും
 തെളിയിക്കും നമുക്ക് ആ മഹാരാജാവിന്റെ അടുത്തേക്കു
 യു പോകാം.

(അടുത്തു ചെന്നു)

മഹേന്ദ്രൻ - (അടുത്തു നോക്കി മുന്നിലായിപ്പോകുന്നു)

ഇതാ ആ മഹാരാജാവു നില്ക്കുന്നു. ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ
 തലസ്ത്രം അതികഠിനംതന്നെ.

ചേന്നൻ പ്രവേശിക്കാതിരിക്കേണ്ടതുകൊണ്ട്
 തുടങ്ങുന്നപോലെ മരുവുന്ന മഹാഗതിന്റെ
 കാണുന്നവർക്കു യോഗ്യതയുണ്ടെന്നു വേഗം
 വേണമെന്നു തോന്നിപ്പോന്നു.

തലസ്ത്രം വിധം മാറ്റിയെടുത്തു. ആകുപ
 ഈ മഹാരാജാവുവെച്ചപ്പോൾ ചേന്നൻ ഗംഗയെ മാ
 ത്രമല്ല, വേണമെങ്കിൽ സ്വർഗ്ഗലോകം മുഴുവനുംതന്നെ
 കരുതലും കൊടുത്തുപോയെന്നു എന്ന് എന്തിനും സംശ
 യം തോന്നിപ്പോകുന്നു.

മഹേന്ദ്രൻ - അതെന്നാലല്ല. എന്തിനും ഭാരതം
 ദൈവിക പരിഭ്രമിക്കുന്നതായിരിക്കും. നമുക്ക് ആകു
 ചെല്ലാം.

(അടുത്തു ചെന്നു)

മഹേന്ദ്രൻ—അല്ലയോ മഹാരാജാവേ!

കണ്ണു തുറക്കുക വേഗാൽ

വിണ്ണവർന്നാഥൻ മഹേന്ദ്രനല്ലോ ഞാൻ

തിണ്ണം ഏകലതാഥ! വി

ഷണ്ണതയെല്ലാം പരിത്യജിച്ചുപോ.

മഹാരാജാവ്—(കണ്ണുതുറന്നു മോഹനനേയും ശചിദേവിയേയും കണ്ടിട്ട്)

അമ്മയ! ഹേ ദേവകലേശ! ദേവീ!

സമേതനായ്മോദമൊട്ടും ജ്വരത

ക്രമേണ കാഞ്ചാൻ കഴിവാകയാൽ ഞാൻ

മരേന്ദ്രിതം സംധിതമെന്നു മന്ത്രേ.

അല്ലയോ ദേവേശ്വര!

ശമിച്ചു മേ താപമശേഷമിപ്പോൾ

നമിച്ചിടുന്നേൻ തവ പാദപത്മം.

ഭൂമിച്ചരംഭം മമ വാക്യഭോഷം

കുരിച്ചു കെടിക്കു ദയാപയോധേ!

(നമിക്കുക)

മഹേന്ദ്രൻ—(പിടിച്ചെഴുന്നേല്പിച്ച്) അല്ലയോ മഹാരാജാ

വേ! ജ്വരന്റെ അഭീഷ്ടം ഏന്താണെന്നു നാം അറി

ഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഈ ഉദ്ദേശം അവശ്യകത്വവ്യവസ്ഥ

കൂടി ഏറ്റവും സന്തോഷകരവുമാണ്. ജ്വരന്റെ പി

താമരന്മാർ നമ്മുടെ ഖോകത്തു വരുമ്പോൾ അവരെ

യഥാഭാവം സൽക്കരിക്കുന്നതിട്ടു നമ്മുടെ നിയമം

ഗ്രഹിക്കുക. ദേവസ്തീകളെല്ലാവരും ഇവിടെ സന്നാഹ

ളായിരിക്കുന്നു. ഏന്താൽ ജ്വരൻ കേകളും മനസ്സി

വാക്കുന്നു—

ചൊല്ലേറ. ഗംഗതാകം ചതയിതു ഹിമവാൻ—

തകൽനിന്നുണ്ടവിച്ചി.

സ്വർഗ്ഗലോകം വന്നുചേർന്നു തട്ടുവട്ടിവിടെ—

മേൽത്തൂ, ശീതം, തിവാകൽ

കില്ലന്നു വെച്ചു നിത്യം ദൃഢതരമവിടെ -
 തമ്മിരിക്കുമെന്തായി.
 ഉല്ലാസം വൃണ്ട പാപ്പാണിതു മനസി മോ-
 തോക്കണം ശ്രദ്ധയ്ക്കീരേന്ത!

൧൦

ശിരസ്സ് ഒരു സ്ഥലത്ത് ഉറപ്പിച്ചുവെച്ചിട്ടു മദ്ധ്യം
 ഗംകൊണ്ടു മറ്റൊരു സ്ഥലത്തേക്കു പോകുവാൻ ആക്കം
 സാധ്യമല്ലല്ലോ. അതിനാൽ ഈ കാര്യത്തിൽ മോൻ
 ശ്രീപരമേശ്വരനെ പ്രസാദിപ്പിച്ചു ഗംഗയെ വിട്ടുതരു
 ന്നതിനപേക്ഷിക്കണം. ഇങ്ങനെ ചെയ്താൽ മാത്രമേ മ
 വാന്റെ ഉദ്ദേശം സഫലമാവുകയുള്ളൂ.

മഹാഭാരതം—ഇതു ഞാൻ അറിഞ്ഞിട്ടില്ലാത്തതല്ല. ഈ
 വാസുവം കലശൽവായ വസിഷ്ഠമഹർഷി എന്നോടു
 മുൻപേതന്നെ നാരുളിച്ചെയ്തിട്ടുള്ളതാണ്. എങ്കിലും
 ഗംഗയെ ഇവിടെ വന്നുചേർന്ന കാലംമുതൽ സുരഗം
 ഗയെന്നുകൂടി എല്ലാവരും പറഞ്ഞുതുടങ്ങിയിരിക്കുന്ന
 സ്ഥിതിക്കു സുതാമനായായിരിക്കുന്ന ഇവിടുത്തെ അനു
 വാദവും അവശ്യം വേണ്ടതാണല്ലോ എന്നു വിചാരി
 ച്ചാണ് ഞാൻ ഇവിടെ ശരണം പ്രാപിച്ചത്. ഇവി
 ടുത്തെ അനുവാദവും അനുഗ്രഹവുമുണ്ടായാൽ ഞാനി
 തിരപ്പായി ശ്രീപരമേശ്വരനെ പ്രസാദിപ്പിക്കാൻ ശ്ര
 മിക്കാം.

മഹേശ്വരൻ—അല്ലയോ മഹാഭാരത! ഞാനിതര സസന്തോ
 ഷം വൃണ്ണമായി അനുവദിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇതിൽ
 വാൻ—

മഹാഭാരതം വിട്ടുടനേ
 കൈലാസത്തിൽനിന്നു നൂപമൊഴവേ!
 കൈലാസത്തിൽനിന്നുവന്നോ.

കാലാഞ്ജനകന്യകയെക്കൂടി ശുഭമസ്തു.

൧൧

മഹാഭാരതം—കല്പനാപാലനെ ചൊല്ലാം. പ്രവർത്തിച്ചുപോയി.

മഹേന്ദ്രൻ—അല്ലയോ ദേവി! ഇപ്പോൾ സമാധാനമാ
യില്ലേ?

ശചി—ആയുപത്രന്റെ മൗശലം. അത്യാശ്ചര്യംതന്നെ.

“നമുക്കു നമ്മുപ്പാടും മഹാജാവിനിഷ്ടക്കേടും കൂടാ
തെ കഴിക്കണമെന്നാണ് വിചാരിക്കുന്നത്” എന്ന്
ആയുപത്രൻ പാഞ്ഞപ്പോൾ ഇതു രണ്ടും കൂടെ എങ്ങി
നെ സംഭവിക്കും. എന്നു ഞാൻ സംശയിച്ചു. ഇപ്പോൾ
രണ്ടും ശരിയായി. അതിനാൽ—

പുരുഷനാകെതാരിൽ—

കുതൃണോരം മഹസ്വകാശങ്ങൾ

അത ചന്ദർമ്മാനികൾക്കറിവാ—

നന്മതെന്നിപ്പോളറിഞ്ഞിടാരായി.

൧൨

മഹേന്ദ്രൻ—എന്നൊന്നുമില്ല. ചിലപ്പോൾ സ്ത്രീകളുടെ
അന്തർഗതം പുരുഷന്മാരും അപേക്ഷയായിവരും.

ശചി—അതൊക്കെ എങ്ങിനെയുണ്ടാകുമെന്ന്. നമ്മുപ്പാടും
കമ്മുപ്പാടുംമൊന്നും കൂടാതെ കഴിഞ്ഞുവല്ലോ. ഗംഗയെ
ആ രാജാവു തട്ടിക്കൊണ്ടുപോയിരുന്നുവെങ്കിൽ ദണ്ഡുവെ
ക്കായ ദുഃഖമുണ്ടാകുമായിരുന്നു. അതിനൊന്നിനുമിടയ്ക്കും
കാതെ ഒരു ആപത്തു വന്നു വഴിയെ പോയി.

മഹേന്ദ്രൻ—നമുക്ക് അങ്ങിനെയാണു വരികയില്ല.

പാരാകുന്ന മരത്തിൽ—

വേദാകുന്നമേതെനവിലേക്കു

നാരായണനിഹ അപം.

ചേരതെന്നും തുണച്ചിട്ടും നമ്മെ.

൧൩

എന്നു വിശ്വസിച്ചുകൊള്ളൂ.

ശചി—ആ വിശ്വാസം എന്തിന്നു നല്ലപോലെയാണു്.

മഹേന്ദ്രൻ—എന്നാൽ മതി. എല്ലാം ശുദ്ധമായിപ്പിരിഞ്ഞു
മിടും. ഇനി നമുക്ക് അകത്തേക്കു പോകാം.

ശചി—അങ്ങിനെതന്നെ ഭക്തിയുണ്ടാകും പോയി.

നന്ദ.

ഉണ്ടാകും കഴിഞ്ഞു.

മൂന്നാമങ്കം

പുറംഗം

(കാമോദൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

കാമോദൻ — (ചാരിനടന്നു മുൻപുറത്തു നോക്കിട്ട്) ആരൊ
ണത്? ലംബോദനല്ലേ?

ലംബോദൻ — (പ്രവേശിച്ചിട്ട്) അതെ; ഞാൻതന്നെ.
(അടുത്തുചെന്നിട്ട്) ഹേ! കാമോദനോ? തന്നെത്താ
ണ് ഇവിടെ തില്ക്കുന്നവ? അകത്തു വിശേഷിച്ചു
വല്ലവതം വന്നിട്ടുണ്ടോ?

കാമോ — വിശേഷിച്ചാരുമില്ല.

ലംബോ — അകത്ത് ആരങ്ങു സംസാരിക്കുന്നതു കേൾ
ക്കുന്നുണ്ടല്ലോ.

കാമോ — അതു വിശേഷിച്ചാരുമല്ല. ഭഗവാനും ഭഗവ
തിയുംകൂടി സൈപരസല്ലാപം ചെയ്യുകയാണ്.

ലംബോ — ശരി; അതാണ് തന്നിങ്ങിനെ പുറത്തു വന്നു
തില്ക്കുന്നത് അല്ലേ?

കാമോ — അതെ; അവർ സൈപരസല്ലാപം ചെയ്യുകൊ
ണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ അടുക്കൽച്ചെന്നു തില്ക്കുന്നത് ശരി
യല്ലല്ലോ.

ലംബോ — അല്ല. എന്നാൽ ആമൈലും എന്തെങ്കിലും
സംസാരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ അതു കേൾക്കാനാ
തിട്ട് അടുക്കൽച്ചെന്നു ഇലിച്ചുക്കണ്ടുനില്ക്കുന്നവ
രും ചിലരുണ്ട്.

കാമോ — അതാണ്. അങ്ങിനെയുള്ളവർ ചിലപ്പോൾ
ചില സമാനങ്ങളും കിട്ടാറുണ്ടല്ലോ. എന്തിനത്രേ
ഇയ്യമല്ല.

ലംബോ — ആദ്യം, ഭഗവാനും ഭഗവതിയുംകൂടി എന്തുകൊ
ള്ളത്തക്കുറിച്ചാണ് സംസാരിക്കുന്നത്? സ്വകാര്യം
വല്ലതുമായോ?

കംഭോ—അതൊന്നുമല്ല. ആ ഭഗീരഥമഹാരാജാവ് ഇവിടെ വന്ന് ഈ കൈവാട്പപ്പുതത്തിന്റെ താഴ്വരയിൽനിന്നു തപസ്സ് ചെയ്യുന്നതിന്നു വളരെക്കാലമായല്ലോ. ഇതിനെക്കുറിച്ചും അദ്ദേഹത്തിന്റെ അഭീഷ്ടം സംഗ്രഹിച്ചുവെച്ചാൽക്കൊള്ളാമെന്നു ദേവി അറിയിക്കുകയും അതിന്നു സ്വാമി ചില മറുപടികൾ അരുളിച്ചെയ്യുകയും മറ്റൊരു അവിടെ നടക്കുന്നത്.

ഖംബോ—ദേവി അറിയിച്ചത് കർത്യാവശ്യകാർഷ്വതന്നെയാണ്. ആ മഹാരാജാവിന്റെ തപസ്സ് അതികഠിനമായിരിക്കുന്നു.

ഊണറക്കുമിവ വിട്ടു പോന്നു—
 ചേണയൻ സുചിരം ഹൃന്തേരേ
 സ്ഥാണരൂപമനീശം നിന്ദിച്ചു വൻ—
 സ്ഥാണരൂപത ലഭിച്ചു സാമ്പ്രതം.

ഖംബോ— പരാമർശം വിചാരിച്ചാലിതൊരളുതമല്ല. ഈശ്വരനാറെ വളരെക്കാലം സേവിച്ചാൽ സാരൂപ്യം ലഭിക്കുന്നതു സാധാരണമാണല്ലോ. പക്ഷേ താൻ പറഞ്ഞതു ശ്ലേഷാർത്ഥത്തിലായിരിക്കാം. അതും ശരിതന്നെ. അദ്ദേഹത്തിന്റെ നില ഞാനും കാണുന്നുണ്ട്.

നേത്രം രണ്ടു മടച്ചു അലിപുടം
 മൂഷാവിൽ വെച്ചു ബലാൽ—
 ഗ്ലാത്രം ചെററ ചലിച്ചിടാതെയൊക്കുകാൽ
 മാത്രം നിലത്തുനീയും
 ഗോത്രാധിപസുതാവരം പ്രീതിമലം
 ഹൃത്താരികളാർത്തം മഹാൻ
 ഗോത്രാധിപനമന്നിടുന്നു വലുതാം
 കുറിക്കു തുല്യം സദാ.

ആട്ടെ, ഈ മഹാരാജാവിന്റെ ആഗ്രഹമൊന്നുതന്നെയാണോ?

കുറോ—കുറോ. ഭഗവാനേ പ്രസാദിപ്പിച്ച് അനുവാദം വാങ്ങി ഗംഗയെ ഇവിടെനിന്നു ദുഃഖാകത്തിലേക്കു കൊണ്ടുപോകണമെന്നാണ്.

ചംബോ—ശരി. അതാണ് ഇക്കാര്യത്തിൽ ശ്രീപാർവതി ദേവി ഇത്രമാത്രം ഉൾക്കൊള്ളുന്നത്.

സതതവുമത്ര സപത്നി—

കൃതമാസംസ്കൃതിയിൽ

സുതരം സങ്കടമിതി

സുതരം! കഷ്ടം! സാധിച്ചുണ്ടല്ലോ. ന

അതുകൊണ്ടു വല്ലവിധവും ഈ ജലദേവത ഇവിടെനിന്ന് ഒഴിഞ്ഞുപോകട്ടെ എന്നായിരിക്കും ദേവിയുടെ വിചാരം.

കുറോ— അങ്ങനെയൊന്നു തോന്നുന്നില്ല. ഗംഗാലോകവ്യാപിനിയാണെന്നും ഗംഗയുടെ കുറോ. ദുഃഖാകത്തിലേക്കു പ്രവഹിച്ചതുകൊണ്ട് ഇവിടെയുള്ള സാന്നിദ്ധ്യം വിട്ടുപോവുകയില്ലെന്നും ഗംഗ ആകപ്പോൾ ശക്തിയോടുകൂടി അങ്ങോട്ടു പ്രവഹിക്കുന്നതായാൽ ദുഃഖാകം നശിച്ചുപോകുമെന്നും അതുകൊണ്ടാണ് ഭഗവാൻ ഗംഗയെ തന്റെ ജടാപടലത്തിനുള്ളിലാക്കി കൊട്ടിനിർത്തിയിരിക്കുന്നതെന്നുള്ള പരമാർത്ഥം ദേവിക്ക് അറിവില്ലെന്നു വരികയില്ല.

ചംബോ—എന്നാൽ ദേവി ഗംഗയെക്കൊടുത്തതല്ലാത്ത കാര്യത്തിൽ ഭഗവാന്റെ അടുക്കൽ ഇത്രമാത്രം തിങ്ങി സ്ഥിക്കുന്നതെന്തു കൊണ്ടാണ്?

കുറോ—അത് അവിടുത്തെ പ്രകൃത്യാ ഉള്ള കൃപാതിരേകവും ഭക്തവാത്സല്യവും കൊണ്ടായിരിക്കണം.

സേവിച്ചിട്ടുണ്ടാകുന്ന ജനതയുടെ നാശത്തിൽ—

ബുദ്ധിപ്പെടുത്തുന്നതവിധം സദാ. കൊടുപ്പാൻ

ഈ വിശ്വനാഥനായ തുല്യമാരാധകരിന്നുൾ-
 പ്പാകിൽച്ചിതത്തൊടുതരം കൃപയില്ല നന്മ. ൪
 ലംഭം—അതു പ്രസിദ്ധമാണല്ലോ.
 “വന്ദിപ്പവർഷവിവരം വരിവോട്ടു നല്ലാൻ
 കന്നിൻകരമരിയൊരു കല്പകവല്ലിതന്നെ”
 എന്നിപ്രകാരമരിയുള്ളവരകമായ-
 തന്ദിച്ച നിത്യവുമഹോ!ബത! വാല്മീകിനും. ൫
 ആദ്യ ദേവി അറിയിച്ചിട്ടു ഭഗവാനെന്നാണ്
 കല്പിച്ചത്.

കുംഭം—അത് ഇന്നു തീർച്ചയാക്കി രാജാവിനേ പറഞ്ഞു
 യമ്യേജ്ഞമെന്നാണ്.
 ലംഭം—എന്നാൽ രാജാവിന്റെ അടങ്കലേക്ക് ഇപ്പോൾ
 എഴുന്നള്ളത്തുണ്ടായേക്കാം. നമുക്കും അങ്ങോട്ടു ചെല്ലാം.
 കുംഭം—അങ്ങിനെ തന്നെ. (ഔദ്യോഗികം പോയി).
 പുഷ്പംഗം കഴിഞ്ഞു.

മു ന്ന ധ മ ജ ണ

(ശ്രീപാർവ്വതിയും ശ്രീപരമേശ്വരനും പ്രവേശിക്കുന്നു)
 ശ്രീപാർവ്വതി—അല്ലയോ പ്രാണനാഥ! ഇനിനെയെന്നാണ്
 താമസം? തമുക്കു പുറപ്പെട്ടുകയല്ലേ?
 ശ്രീപരമേശ്വരൻ—താമസമെന്നുചില പുറപ്പെട്ടാം. ഇ
 ങ്ങിനെ പരിഭ്രമിച്ചുവെങ്ങിനെയാണ്? ദേവിയുടെ
 കൗതുകം കാര്യം കാര്യം തന്നെയാണ്.
 ശ്രീപ—ആയുധമുണ്ടാകാൻ മനഃകാഠിന്ദ്യവും അങ്ങിനെ
 ന്ന. ആ രാജാവ് ഇവിടെ വന്നു നമ്മേയ്ക്കുവിചിത്രം
 അട്ടി വളരെക്കലമായില്ലേ? ഇതുവരെ അദ്ദേഹത്തി
 ന്റെ അഭിഷേകം സംഭവിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നതിന്നു അവിടെ
 യമ്യേജ്ഞമല്ലല്ലോ. ഇങ്ങിനെയാകാൽ—

“മോശം ദൈവത്തെ കവം തഴയ്ക്കുൻ
ശ്രീശങ്കരൻ തന്റെ പദം ദമിച്ചാൽ
ക്ലേശം സഹിച്ചു ക മാത്രമെന്നു
വേദം ലഭിക്കില്ല മനോഭാവം?”

൧

എന്നു ജനങ്ങൾ വിചാരിച്ചു തുടങ്ങും.

ശ്രീപരം—ദൈവം കരേണമേ ചേരും വന്നുതന്നെയെന്നു
തോന്നുന്നു. അതുകൊണ്ട് ഇനി കട്ടം തമസിപ്പെന്നി
ല്ല; പോകാം. (ശ്രീപാർവ്വതിയുടെ കൈക്കു പിടിച്ചുകൊ
ണ്ടു ചുറ്റിനന്നു ഏകദാശ നേരം മുഴുകിക്കൊണ്ടിരിക്കു
ന്നു.)

അതക്കമണവെങ്കിലും നിജം
വെണ്ണിത്തേല്ലാതെ തൻ
മനസ്സിൽ മമ രൂപമെന്തിനെ
തിനച്ചാപ്പിച്ചുപോ!
തതിച്ചു തപമാൻ കണ്ണുക-
ളെച്ചു സൽഭക്തിയാൽ
മുനിച്ചിലൊട്ടമൊത്തൊരു മരു-
വിട്ടന്നു ‘പുരുഷി’പ്പാൻ.

൨

ശ്രീപരം—(കണ്ഠിട്ട്) ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ വേഷവും തപ
സ്സിനു ചേർന്നതല്ലെന്നു.

കണ്ഠതപം വിട്ടു സ്നേഹമുതലടിയും-
ളം പരം ചേർത്തുവെച്ചിട്ടു-
ക്കൊണ്ടാക്കുവാൻ വസ്ത്രം വടിവിന്നൊട്ടമുട്ട-
ത്തിട്ടു നല്ലതരിയം.
കണ്ഠ തദാക്കമോട്ടം സ്തംഭികമണിവസൽ-
‘സ്രദ്ധാ’നായകൻ കൈ-
ക്കൊണ്ടാരി നില്ല കണ്ടാൽക്കൊണ്ടിയ മുനികളും
ചിത്രമെന്നോളുപോകും.

൩

ശ്രീപര— ശരിതന്നെ. നമുക്കടുത്തുചെല്ലാം— [അടുത്തു ചെന്നിട്ട്]

ശ്രീപര—നമ്മൾ അടുത്തുവന്നിട്ടു. ഇളക്കമറിയുന്നില്ല. ഇളക്കത്തിന്റെ സമയമിപ്പോൾ. ഏതൊരു ദൂരമേ യിട്ടുള്ളതെന്നെ. ആയുധമുൻ നെ വിളിച്ചതോട.

ശ്രീപര—അതു ഞാൻ വേണം, ദേവിതന്നെതാവട്ടെ.

ശ്രീപര—ഓഹോ, ഏതിക്കതുകൊണ്ടു കുറച്ചിലൊത്തം വരുന്നില്ല.

പങ്കവിഹിത! ഭഗീരഥ!

ശങ്കയിതെന്നേ? തുറക്ക നയനങ്ങൾ

സങ്കടമവ'ലം തീർക്കാൻ

ശങ്കരഗേവന്തടുത്തുവന്നല്ലോ.

൪

ഭഗീരഥൻ—(കണ്ണു തുറന്നു ദേവ'ദേവന്മാരോടൊന്നിട്ടു നോക്കി കോപ്പ്)

പാഹി പാഹി പരമേശ്വര! ഓരോ!

ദേഹി ദേഹി ഭയം ശിവ! ഓരോ!

ഇഹാനന്ദം കലയ ശങ്കരനായേ!

ഹേ ഹിമാലയവരനന്ദിനി! മായേ!

൫

ഇന്ദ്രസേവ്യ! ശരണാഗതവേഷ്യേ!

ചന്ദ്രമുഖ! കരുണാമൃതസിന്ധേ!

സുന്ദരംഗി! തുഹിനംചലകന്യേ!

വന്ദനീയചരണേ! സുരഭാഞ്ജ്യേ!

൬

നിന്ദിതവടി മേ ശരണം.

ചിന്തിതമകാൻ തൊഴുന്ന ഞാൻ ചരണം.

സന്തപംബുധിതരണേ

ചിന്താഹിതം വരം മുദാ തരണം.

൭

[നമസ്കരിക്കുന്നു]

ശ്രീപര—(പിടിച്ചെഴുന്നീറ്റിട്ടിട്ട്)

ശിഷ്യമന്ദസ! ചെത്തപണ്ഡിതൻ—

തൃഷ്ടയേനമഹമിന്ന ഭൂപാത!

ഇപ്പോഴത്തെ തന്നിടം വേണ്ട
സ്പഷ്ടമായ കഥിക്കു സമ്പ്രദായം.

വ

ഗോപി—ഇങ്ങനെ അങ്ങനെയൊന്നുണ്ടാവാം
കാലം. മേ വീടോ! സകലം
കൃഷിയാകുമ്പോൾ ജീവിപ്പും
സംരക്ഷണം! സകലം പരമാം ഭക്തി
സംരക്ഷണവുമെന്നു ചിത്രം!

ന

ശ്രീപാപ—അപ്പോൾ പ്രാണനാഥ!
നമ്മുടെ ജീവിതം നിറഞ്ഞതാ
സമ്മിതമാണെന്ന് ഏകദേശം നിവൃത്തി
വരുത്തുന്നതു ചിത്രം
കിഷിർപ്പോലും വേണ്ട കൃപയില്ല!

ശ

ശ്രീപാപ—ദേവിയേ. ഇങ്ങനെ പറയുന്നതു കഷ്ടംതന്നെ.
അതായതും വരുത്തുന്നതും. മറ്റും വിചാരിച്ചി
ല്ല. എന്തിനും കൈമാറ്റം കൃപയില്ലാത്തതു.

ശ്രീപാപ—ഇതു ഞാൻ വിശ്വസിക്കുന്നില്ല.
കുറഞ്ഞതില്ലാത്ത കൃപയെങ്കിൽ വിശ്വം
നിറഞ്ഞിരിക്കുന്ന വേദിയിലേക്ക്.
അറിഞ്ഞിരിക്കുന്നതും കഷ്ടമേതാൻ
പാഞ്ഞുവരുന്നതും! ജീവനാഥ!

ശ

ഗോപി—എന്തോ അതിൽ വല്ലതും കഷ്ടമേതാതിരിക്കാം.
ഈശ്വരനാരുടെ അനുഗ്രഹം അന്യനാർക്കുണ്ടാക
ല്ല. അതിനാൽ—

വടിവിനൊടിന്നിഹ നിന്ദിതം—
വടിയുടെ സവിധം മുറുപ്പും മേകാലും
അതിനാൽ തന്നെയാകാം
മടിയില്ലാത്തവന്നാൽ!

ശ

അപ്പോൾ ഭഗവാനേ!

നിടിലലോചന! നീക്കമൊഴിഞ്ഞു തേ
മുടിയിൽ വന്നമരുന്നൊരു ഗംഗയേ
അടിയനോടൊക്കമിച്ചു വിട്ടുനീട്ടി
ന്നടിമലർ തൊഴുന്നിതഹം വിരോ!

ശ്രീ

ശ്രീപര—മതി. ശേഷമൊക്കെ എനിക്കറിയാം.

ക്ഷിതിയിൽസ്സുഗംഗയേ നയിക്കു—
ന്നതിനാശിപ്പിച്ചു മമമുഖീന്ദ്രശാപാൽ
മുതിയന്ന പിതാമഹർക്കൻ മേൽ—

ശ്ലുതി ചേർന്നതിനല്ലയോ? ഗുണാശ്വേ!

ശ്രീ

ശ്രീര—അതെ, സർവ്വതായ ഇവിടത്തു് അറിഞ്ഞുകൂ
ത്തതായി നേരില്ലല്ലോ. ചിന്ന ഏറത്തു ആദ്യം
സ്വപ്നം അടിയനേക്കൊണ്ടു പറയിക്കണമെന്നു തോ
ന്നി എന്നുള്ളവല്ലോ. ഇതും രേഖഗ്രഹംതന്നെ.

ശ്രീപര—ആട്ടെ, കാട്ടുമിതുതന്നെയല്ലോ. ഇതിൽ നമു
ക്കൊട്ടും വിരോധമില്ലെന്നല്ല, പൂർണ്ണസമ്മതവുമാണ്.
എങ്കിലും—

മതിമൻ! ഗംഗയിതിൽസ്സു—
മ്മരിയരുളാഞ്ഞാൽ നദക്കുമോ കാട്ടും?
അതിനാവതിനായ് വേഗം.

ക്ഷിതിനായക! നീ ശ്രമം തുടർത്തണം.

ശ്രീ

ശ്രീര—കല്പനപോലെ ചെയ്യാം.

എന്നാലുമെൻ ശ്രമമുടൻ സഹലീഭവിപ്പാൻ
തന്നുലുമുക്തപദയാടൊത്താരനഗ്രഹം മേ

ശ്രീപര—ചെന്നുലുമസ്സുസാഹലം തവ ചിന്തിതം നീ
ചെന്നുലുടൻ വരുമൊടൊസുരഗംഗ പിൻപേ.

ശ്രീര—എന്നാൽ മതി. അല്ലയോ സ്വാമിൻ!—

ഭൂമിച്ചിടാത്തുളളമുതിന്നായ്
ശ്രമിച്ചിടാമല്ല ഗമിച്ചിടുന്നെൻ

ശരിച്ചിടേണം. മെ തപെരിപ്പോൾ
തരിച്ചിടേണം തവ പദപേരും.

മര

(നന്മുരിച്ചിട്ട് പോയി)

ശ്രീപര—എന്തോ ദേവിക്കു സന്തോഷമായില്ല!

ശ്രീപാർ—കാഹോ, എതിരെല്ലാം സന്തോഷംതന്നെ
സന്തപ്തമായിത്തന്നെ.

ശ്രീപര—അങ്ങിനെതന്നെ. (എപ്പോഴും പോയി.)

മുന്നാകം കഴിഞ്ഞു.

നാലാമങ്കം

പുഷ്പംഗം

(ഐ താപസകാരന്മാർ പ്രവേശിക്കുന്നു.)

കന്നാമൻ—എന്തോ ഗവവ! ഇനി നമുക്കു യോഗശാല
യിൽച്ചെന്നു വല്ലതുമാകെ ശ്രമിച്ചുതടങ്ങണം. അ
മാന്തിച്ചാൽ ആചാര്യൻ ദേഷ്യപ്പെടുത്തും. നേരം പ്ര
ഭാതമായി. ഇതാ നോക്ക—

ശക്രദിങ്ക്രമഹോ! തെളിഞ്ഞു, വെടി

പാദമോദ തിമിരം ഭൂതം

നിഷ്ക്രമിച്ചു, നളിനങ്ങളൊക്കെ വിക

സിച്ചു, കൃന്ദി കുരളവൃന്ദം,

ചക്രവരകമിണമേന്തിണങ്ങി വിഹ

രിച്ചിടുന്നു, തെളിവെന്ന് ഭൂ

ചക്രവരമധുനാ വിളങ്ങി, മധു

പാശ്വതായ് 'കന്യമമ്മേരി'.

മ

ഗവവൻ—(മുൻപോതു മുണിക്കാണിച്ചുകൊണ്ട്) എന്തോദേ

വരത! താൻ ഇതു കാണുന്നുണ്ടോ? ഇതാ നോക്ക;

അക്കിടപെട്ടുതരമൊയൊരു തേരിടാതി.

പക്ഷിത തുല്യതമോടു ഗമിച്ചിടുന്നു

അക്കീണശക്തി കലരുന്ന ഭഗീരഥാർച്ചൻ
 സൽക്ഷോണിതാഗമനരിലുണ്ടതു കണ്ടിങ്ങു തൻദൃഢ
 ദേവരാതൻ—ഞാൻ കണ്ടിപ്പു. ഇത്ര ചേഗത്തിൽപ്പോ
 കുന്ന തേരിലിരിക്കുന്ന ആളേത്തിരിച്ചറിവാൻ തക്ക
 വണ്ണം നയനേന്ദ്രിയശക്തി എന്നിരിക്കിപ്പു. എന്നാൽ
 ഭഗീരഥരാജാവു തപസ്സിനു പോയിരിക്കുകയാണല്ലോ.
 പിന്നെയെങ്ങിനെയാണു് ഇവിടെക്കുണ്ടെന്നതു്?
 ഗാല—അദ്ദേഹം തപസ്സുചെയ്തു് അഭീഷ്ടം സാധിച്ചു
 കൊണ്ടു സ്വസ്ഥാനത്തേക്കു മടങ്ങിപ്പോവുകയാണെന്നു
 വരാമല്ലോ.

(അന്തിരായിൽ)

അദ്യം! അദ്യം! അത്യാപത്ത് അത്യാപത്ത് ഇതേ ഇതേ
 ചൊഴിപ്പൊങ്ങിവരുന്നു വെള്ളമരിക—
 തെമ്മുത്ത സമുദ്രവു
 മുങ്ങിപ്പൊമിറ താപസപ്രവാഹേ!
 ചിരിക്കുന്നു ചൊല്ലൊള്ളവിൻ
 മങ്ങിപ്പൊങ്ങു ജഹ്നുമാമുതിവര—
 നല്ലതെ,യെല്ലാവരും
 തിങ്ങിക്കൂടിവരും പ്രചാരമിതിനേ
 നിന്താൻ കരുത്താക്കഹോ! ന

ദേവ—(കേട്ടിട്ട്) ഈ ആപത്തിനേ അറിയിക്കുന്നതു ന
 മുണ്ടു സോമരായണെന്നു തോന്നുന്നു. ഇതൊരത്യാ
 പത്തുതന്നെ. വെള്ളത്തിന്റെ ഇരപ്പിതാ അടുത്തു
 കേട്ടതുടങ്ങിയിരിക്കുന്നു.

ഗാല—(മുൻപാത്തുനോക്കിട്ട്) ഇരപ്പു കേൾക്കുന്നതു മ
 തുല്ല. വെള്ളത്തിന്റെ വരവു ദൃഷ്ടമായിട്ടു കാണു
 നവുകയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു. ഇതാ ഈ പ്രദേശമെല്ലാം
 നിറഞ്ഞുതിങ്ങിയാണ് വെള്ളത്തിന്റെ വരവ്. ത
 മുക്കിനി ഏങ്ങോട്ടാണ് പോകേണ്ടതു്?

ദേവം—അമ്മിയെ പരിശുദ്ധിക്കുന്നുണ്ടോ? താഗത്തി
താതെ ഇവിടെ അന്തകം തോട്ടത്താൽ വന്നുളളി
ട്ടുണ്ടല്ലോ. അവരെക്കൊല്ലിപ്പോയ്ക്കൊല്ല പൊതുനന്മ
നന്മയെ.

ഗവ—എങ്ങോ! തന്റെ ഈ സമാധാനം അത്ര ശരിയാ
ണെന്നു തോന്നുന്നില്ല.

ഉററക്കൊല്ലവെല്ലാം.

നീററിൽപ്പെട്ടുണ്ടെന്നുനന്നാകിൽ

മോറകളായിപ്പോവാൻ

കൂറാന്നുവെക്കുന്നതുകൊണ്ടാണോ?

൪

ദേവ—എങ്ങോ! അമ്മിയെത്തന്നെ പരിശുദ്ധിപ്പെടുത്താൻ
നവം തപശ്ശിതയ്ക്കു മഹാത്മാവേ ഇവിടെപ്പോയി
കിടന്നതാ? തപശ്ശിതയ്ക്കൊക്കെ തട്ടെത്തട്ടെത്താ
യി എന്തെങ്കിലുമുണ്ടോ?

ഗവ—ദേവതാ പരമാർത്ഥം തന്റെ മിന്നാത്തൊരിരിക്ക.
പെരുവെള്ളത്തെ തട്ടിക്കൊണ്ട് തപശ്ശിതയ്ക്കൊക്കെ സാധി
ക്കുമോ?

വെട്ടാൻ ചോറ്റു വരുമ്പോൾ

സ്ത്രീയും പശുക്കളും അപിമെച്ചന്നാൽ

വിട്ടുപിരിഞ്ഞു പോരും?

വിഡ്ഢിത്തം തന്റെ വചിച്ചിട്ടുള്ള സഭ!

൫

(പിന്നെയും അണിതറയിൽ)

ആക്കും വേണ്ട വിധാമം

തീർച്ചയെന്തെന്നിരിക്കെ തന്റെ വേഗാൽ

കൊല്ലിക്കൊല്ലാൻ തപശ്ശിതയ്ക്കൊക്കെ

തേക്കൻ സമീപം സമസ്തമാക്കുമോ?

൬

ദേവ—ഇതാ കേട്ടില്ലേ? അന്നുതന്നെയാണ് ആദ്യ
തെരുവ്. ആ തപശ്ശിതയ്ക്ക് അശുഭമായിട്ട് ഒരു ക
യ്യയുണ്ടല്ല.

ഗാല—അദ്ദേഹം എന്തൊരു വിദ്യയാണവോ പ്രായം
ഗിമുത്ത്? എന്തെങ്കിലും വെള്ളത്തിന്റെ ഇരപ്പിപ്പോൾ
കേൾക്കുന്നില്ല.

ദേവ—ഇരപ്പു കേൾക്കുന്നില്ലെന്നല്ല, വെള്ളത്തിന്റെ വ
രവു കാണുന്നില്ല.

(പിന്നെയും അണിതറയിൽ)

ആവു; ഇപ്പോൾ കരുവിയിൽ സമാധാനമായി. ഇ
നി ഈ അടുത്തകാലത്തെങ്ങും മരിക്കുമെന്നു തോന്നുന്നില്ല.

ഗാല—സോമരാതനാണ് ആപ്പറുന്നത്. അയാൾ ഇ
ങ്ങോട്ടു വന്നുണ്ടെന്നു തോന്നുന്നു.

സോമരാതൻ—(പ്രാവശിച്ചിട്ട്) ആവു, ഇപ്പോൾ കരുവി
യിൽ സമാധാനമായി. ഇനി ഈ അടുത്തകാലത്തെ
ങ്ങും മരിക്കുമെന്നു തോന്നുന്നില്ല.

ദേവ—(അടുത്തു ചെന്നിട്ട്) എടോ! സോമരാതൻ! ആ ജ
ലപ്രവാഹം എങ്ങോട്ടാണ് പോയത്?

സോമ—അതേ? അതു ജഹ്നുനദിക്കിടുടെ വയറി
ലേയ്ക്ക്.

ഗാല—(അടുത്തു ചെന്നിട്ട്) ആ മഹാഷിശ്രോഷൻ എന്താ
ണ് ചെയ്യുന്നത്?

സോമ—വിശേഷിച്ചൊന്നും ചെയ്യുന്നില്ല. ആ ജലപ്രവാ
ഹം താഗശാലയുടെ സമീപത്തായപ്പോൾ ആ തപോ
തനൻ അങ്ങോട്ടിറങ്ങിച്ചെന്ന് അതെല്ലാം ആമചി
ച്ച് അദ്ദേഹത്തിന്റെ അകത്താക്കി അത്രതന്നെ.

ഗാല—ശിവ ശിവ! ഞാൻ ഇത്ര വിചാരിച്ചിരുന്നില്ല.

ദേവ—എടോ വിശ്വാനേ! ഇപ്പോൾ എന്തായി? അദ്ദേ
ഹം വിചാരിച്ചാൽ എന്തെങ്കിലും സമാധാനമു
ണ്ടാകുമെന്നു ഞാൻ മുൻപേതന്നെ പറഞ്ഞിട്ടില്ലേ?

വിശിഷ്ടരായുള്ള തപോധനനും—

കുശക്രമം കാഴ്ചമതില്ല ലോകേ

നാലാമങ്കം

(അനന്തരം മഹാമോക്ഷിയും ശ്രീമദഭാരതം പ്രസംഗിക്കുന്നു.)

ശ്രീമദം—(തൊഴുതുകൊണ്ട്) അല്ലയോ തപോവിന്ദോ! കോപാസനയാം കപിലമോളനിതൻ കരോമ-
ശംപദ്ദഹിച്ച സുവരകം യോപയായേ! താപാത്തി തീർപ്പതിനു ചെററ തുണയ്യവൻ ഞെ
ശ്രീപാദപത്മമുഗമുത്തിനിതരം തൊഴുന്നേൻ. ൧
(നമസ്കരിക്കുന്നു)

മഹാമി—അല്ലയോ മഹാഭാരതവ! എണീക്ക എണീക്ക. ഇതിനേക്കുറിച്ചു സപ്തം പായനം.

ശ്രീമ—(എണീറ്റിട്ട്) അതല്ലിച്ചെയ്യും; അടിയതിതം സശ്രദ്ധനായി നില്ക്കുന്നു.

മഹാമി—നിന്നു ബുദ്ധ്യേട്ടണമെന്നില്ല. അവിടെയിരിക്കാം.

ശ്രീമ—ഇരിക്കണമെന്നില്ല; നിന്നാലും മതി. അതല്ലിച്ചെയ്യുകൊണ്ടിരിക്കാം. (ഇരിക്കുന്നു.)

മഹാമി—അല്ലയോ വത്സ!

ഉയരംകൊണ്ടി വെൺ നിരകാർയ്ക്കും
തിവ്വഹിച്ചതുമിത്തമുടൻ ഞെ
സർവ്വമിന്ദ്ര സഹചര്യമിഹം
ഗർവ്വമുള്ളിലുദയം തിതാനതം. ൨

ശ്രീമ—വാസുവകാണ് അതല്ലിച്ചെയ്യുക. അതിനെ യൊന്നു തോന്നിപ്പോയി.

മഹാമി—ഗവം ആകാം നല്ലതല്ലല്ലോ.

ശ്രീ—അതിനു സംശയമില്ല.

സപ്തവിദ്യകളാണുള്ളിൽ

ഒട്ടുമേല്പം ഭവിക്കുകൊണ്ടല്ലോ

കപ്പലാലോതി നടുപ്പം

കപ്പലായുടേതേ വിചിത്രമേ മുതലി

൩

മേൽപ്പിള്ളിയിൽനിന്നു അനേകം ദൂഷണങ്ങളുണ്ട്.

ആദ്യം, അന്തർദ്വേഷം വലിയ ഉപദ്രവമായിത്തന്നെ
ന്നോ മഹാദാരുണമായി വിചാരിക്കുന്നതാണ്?

അഗ്നി—അല്ല, മനുഷ്യമായി എന്നാണ്. അറിവി
ല്ലാത്ത ബാലന്മാർ അഹങ്കാരം കൊണ്ടു വല്ലഭം പ്രവ
ർത്തിച്ചാൽ അവരെ യഥാർത്ഥം ഉടനെ ശിക്ഷിക്കു
ന്നതു കർത്തവ്യം. വാത്സല്യവുമുള്ള രക്ഷാകർത്താക്കന്മാരു
ടെ യാമമാണ്. അങ്ങിനെ ചെയ്യാതെത്തന്നാൽ
ആ ബാലന്മാർ അഹങ്കാരം വർദ്ധിക്കുകയും അവർ
ശ്രദ്ധേയ ദുഷ്ടന്മാരായിത്തീരുകയും ചെയ്യുമല്ലോ.

മേൽപ്പിള്ളി—അതേ അങ്ങിനെ വിചാരിച്ചതെന്നതാണ് ഇ
ങ്ങിനെ ചെയ്യുവാൻ. പിന്നെ മഹാദാരുണമായ ഗംഗയെ
ഈ താഗശാലയുടെ സമീപത്തുകൂടി കൊണ്ടുവന്നാൽ
അത്രയും വലിയ സാഹസവുമായിപ്പോയി. അതി
ങ്ങിനെ പ്രവർത്തിച്ചില്ലെങ്കിൽ ഇവിടെ വലിയ നാശം
സംഭവിക്കുമായിരുന്നു. ഗംഗയുടെ വരവു കണ്ടപ്പോൾ
തന്നെ ഇവിടെയുണ്ടായ പരിഭ്രമം. കുറച്ചൊന്നുമല്ല
തന്നെ.

വാഴുന്ന വരണം ചിലർ ചിലർ

അങ്ങനെയും കൂടും ജവാൻ

ചുറ്റുന്ന ചിലരണികൾക്കുമിടയിൽ

തിങ്ങുന്ന കണ്ണിനിന്നു

മുട്ടുന്ന മുനിയെന്തിനാൽ മിഴി തൻ

ബാലൻ അലോറവു.

കൂടുന്ന ചിലരെൻ സമീപദൂരം വ

ന്നെത്തന്നെ മെത്തും ശുദ്ധം.

൪

ഗീര—ഇതാനും ഞാൻ മനഃപൂർവ്വമായി വരുത്തിക്കൂട്ടി
യതല്ല. ഇങ്ങിനെയാക്കെ വന്നുകൂടി എന്നേ ഉള്ളു.
മഹർഷി—അങ്ങിനെയാതിരിക്കാം. എങ്കിലും മിക്കവാറും
അപ്പോൾ തീർച്ചപ്പെടുത്തിയത്—

“ഹാ! ഗംഗ വന്നിങ്ങു കരളിതാഖി
മംഗം നശിച്ചിട്ടുതിന്നു മുൻപേ
വേഗം ഗമിക്കുമിതിനിസ്സംശയത്തി
യാഗം നടക്കില്ലതിരിവു വാദം.”

എന്നായിരുന്നു.

ഗീര—ഇത്രയുമൊക്കെത്തിട്ടുണ്ടല്ലോയിതെന്ന് ഇ
പ്പോൾ നാത്രമേ അറിഞ്ഞുള്ളു. എത്രയായും ഈ തെ
രവിമേ ഭയംപൂർവ്വം അവിടുന്ന് കമിക്കണം. എന്റെ
പാശ്ചാത്താപം ഇപ്പോൾ അപരിമിതമായിരിക്കുന്നു.
മഹർഷി—എന്നാൽ മതി. പശ്ചാത്താപത്തിനേക്കാൾ
വലിയതായ പ്രാതൽക്കീർത്തിപ്പു. വേദാന്തേക്കുമപ്പുറം
എനിക്കുണ്ടായ വിരോധമെല്ലാം ഇപ്പോൾ തീർന്നി
രിക്കുന്നു.

ഗീര—ഇതാണ് സജ്ജനസ്വരൂപം.

പിഴ ചെയ്തിരിലുടനേ

കഴിയിൽ കൃഷ്ണമന്ത്രയിൽച്ചെന്നാൽ

അതൽ തീർത്തവിവർണ്ണമന-

മഴകിയലുത്തുനഗ്രഹിച്ചിട്ടും.

ന

മഹർഷി—അങ്ങിനെചെയ്താതിരിക്കുന്നതു കഷ്ടവും ഭയ്യ
സ്വഭാവവുമാണല്ലോ.

പാപം പരം ചെയ്യുവതാത്തു പശ്ചാ-

ത്താപം വേിച്ചാശ്രയഭാവമാനാൽ

കോപം വെട്ടിത്തന്നുപൊന്നുനഗ്രഹിച്ചിട്ടും-

ത്താപം ശമിച്ചിട്ടുണ്ടു. മൃഗന്മാർ.

എന്നാണ് അന്ത്യം.

ശ്രീ—എന്നാൽ—

മുനിവർ! മുട്ടന്ന കോപമാനർ—
 അനിവിദ്യോദ്യവിയേക്കുദിച്ചവരും
 ഇതിതെന്തിന്നു താമസം യോദ്ധ്യേ!
 ഇതിതേണം സുമാനംഗതേയസ്സാൻ.

മഹർഷി—അങ്ങിനെതന്നെ.

മുൻപേ ഗർഭിമുദക ഭൂപതേ! തേ
 പിൻപേ വതം ഗംഗ മുട്ടു വേഗാൽ

ശ്രീ—എൻപേരിമിത്തുവിയേക്കുദിച്ചവരും

മുൻപേരമുണ്ടായതിനായ്തെന്തൊഴുന്നൻ. ന്

മഹർഷി—അല്ലയോ മഹാജ്ഞാപേ! ഇനിത്തമേന്തിക്ക

ണമെന്നിപ്പ. ഗംഗ ഇപ്പോൾ പുറപ്പെട്ടു.

അിതിനാഗാഗിചിതമഹർഷേൻ മേൽ—

ഗുതി ചേരതിട്ട മുട്ടമേൽ സ്വരാജ്യം

അതിമോദമോദം ഭരിച്ചു വഴു—

ന്നതിനായ്പ്പോവുക ഭദ്രമസ്തു തിത്രം. ൧൭

ശ്രീ—ഇപ്പോൾ ഞാൻ കൃതാർത്ഥനായി. നമസ്കരിക്കുന്നു.

മഹർഷി—ഹേ വത്സ! എന്തിന്നു യാത്രയ്ക്കുതക്കുക.

ഞാൻ പുറത്തുയ്ക്കുന്നിറങ്ങട്ടെ. [ചോയി

ശ്രീ—യാത്രയ്ക്കുതക്കുവാൻ വിശേഷിച്ചൊന്നും വേണ്ടല്ലോ.

ഗംഗ പുറപ്പെട്ടുന്നതുവരെ കാത്തുനില്ക്കും.

(അണിമറയിൽ)

കടുത്തു ഞാൻ ഗംഗയെ തെന്നുമുഖം

കടുത്തു തപം നൃപന്മാർക്കുതേയിൽ

കെടുത്തു ഞാനായതു, ഗംഗയേയും

കെടുത്തു തൽപ്രീതി വളർത്തിടേണം. ൧൮

ശ്രീ—(കെട്ടിട്ട്) ഇത് ആ മഹർഷി പറയുന്നതുതന്നെയാ

ണ്. ഇദ്ദേഹം ഒരു കോപിഷ്ടനാണെങ്കിലും യോദ്ധവുമാ

ണെന്നുള്ളതിന്നു സംശയമില്ല.

(ചീണ്ടും അണിമറയിൽ)

അടങ്ങിയാപത്തുകൊണ്ടു വേഗാൽ—
തുടങ്ങിടാം യാഗചിന്തി ക്രമത്തിൽ
മുടങ്ങിട്ടു മട്ടിൻ ദുഃഖത്തിൽ—
കുളങ്ങരയിൽ തുണയിപ്പാൻ മെ.

ഫ

മഗീര—(കേട്ടിട്ട്) ഓ! അവിടെ പ്രകൃതം മാറിത്തുടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന് യാഗം തുടങ്ങാനുള്ള ഉത്സാഹമായിരിക്കണമെന്നു തോന്നുന്നു. നമ്മുടെ കാഴ്ചം കറന്നുപോയെന്നു വരുമോ? അങ്ങിനെ വരാനിടയില്ല. സുതൻ—(പെട്ടെന്നു പ്രവേശിച്ചിട്ട്) എഴുന്നള്ളത്തു പുറപ്പെടാൻ ഇനി ഒട്ടും അമാന്തിക്കേണ്ട. ഗംഗ യഥാർത്ഥം പ്രവഹിച്ചു തുടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. അടിയൻ തേക്ക തുറന്നുകൊടുക്കയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു.

മഗീ—ആ മഹത്ത്വം എങ്ങിനെയാണ് ഗംഗയെപ്പറപ്പെടുവിച്ചത്?

സുതൻ—അദ്ദേഹം അദ്ദേഹത്തിന്റെ കര കൈവിരിച്ച് ചെവിയിൽക്കൂട്ടത്തി കുന്നിമുക്കി. അപ്പോൾ ഗംഗ അതിലൊക്കുടിപ്പുറത്തേക്കു പ്രവഹിച്ചു തുടങ്ങി.

മഗീ—അതുതന്നെ.

സുതൻ—എന്ത വിചാരിക്കുന്നുണ്ടോ? ശ്രീപരമേശ്വരന്റെ ഒരു മറ്റു സ്വപ്നം മാറ്റിയപ്പോൾ അതിലേക്കുണ്ടല്ലോ ഗംഗ അവിടെനിന്നു പുറപ്പെട്ടത്.

മഗീ—അതും ശരിതന്നെ. ഇവരുടെയൊക്കെ അഹംബുധി അചിന്തനീയമാണ്.

സുതൻ—നേരം അതിക്രമിക്കുന്നു. ഇനി സംഭവണമൊക്കെ തേരിപ്പെടുന്നതിനായിട്ടു വരാം.

മഗീര—അങ്ങിനെതന്നെ; താമസിക്കണമല്ല. എന്നാൽ ഒരു കാഴ്ചം കൂടി പറയാനുണ്ട്. നേരം വൈകിത്തുടങ്ങി. ഇപ്പോൾ ഇതാ—

ദിവസകരതിദാനിം ദീപ്തയാത്രാദികൊണ്ടോ
വിചാരതയില്ല വീണ്ടും വരണീസേവകൊണ്ടോ

ശിവ ശിവ ശിവയേ! തൻ കൈപ്പു വിട്ടുണ്ണിതത്തിൽ-
 പേവമൊടുമിനി മന്ത്രയുതായിട്ടു വിഴും. ൧൩

അതുകൊണ്ടു സന്ധ്യോദ്ധാനത്തിനു സമയമൊക്കുമ്പോൾ
 തമിഴും തമിഴും മൊഴിയിൽനിന്നുവന്നു.

സുതൻ—അതിനു പ്രയാസമില്ല. തമിഴെ മൊഴിയാർ
 വായുവേഗങ്ങളാണല്ലോ. വേഗത്തിൽ തേരിലെഴുന്ന
 ള്ളിയിരുന്നാൽ മതി. ഇതാ വെള്ളത്തിന്റെ ഉറപ്പു
 കേൾക്കണം.

ശ്ലീര—ശരിതന്നെ, പോകാം. (എല്ലാവരും പോയി)
 നമോദനം കഴിഞ്ഞു.

അ ബ്രഹ്മാ മ ക്ക റ

വ്യവാംഗം

(ചിത്രവേലയും പത്രവേലയും പ്രവേശിക്കുന്നു)

ചിത്രവേല—സഖി പത്രവേല! തീ തന്നതോട്ടുതത്തി
 ലേക്കു പോയില്ലേ?

പത്രവേല—ഇല്ല. ഞാൻ പോകാൻ മാവിക്കുകയാണ്.

ചിത്ര—പോകണം. പോകാതെതിരുന്നാൽ ശിക്ഷയുണ്ടാ
 തേയ്ക്കാം.

ഭൂകണ്ഠരും. സഗരതന്ത്രനരണിട്ടന്വേദം

നാകംഗതായികമൊക്കെയുമൊത്തിടാനീ.

എകാന്തമോദമൊട്ടു സൽകൃതി ചെയ്യുവാൻ ശ്രീ-

പാകാന്തകാത്തയതു ചെററിക്കു മാറ്റിക്കൊമേഴ് ൧

പത്ര—ഇവിടെ ആരും ആജ്ഞാപരം ചെയ്യുന്നില്ല.

അവിടെ മുറയ്ക്കു ഉപചാരങ്ങൾ ചെയ്യുന്നതല്ലേ.

എദ്ദാംഗിഭാരമരതാരികളൊട്ടുപേര-

അദ്യായസീട്ടി നുപവീരെയെത്തമോദം

അദ്യാദരിച്ചുനിരത്തി മുറയ്ക്കു ലീല-

വിദ്യാലിയാൽ പ്രമദമരമയത്തിട്ടു.

൨

പത്ര—ഇത്രവളരെയാളുകൾ ഭക്തിച്ചിട്ട് ഇവിടെ വന്നു ചേർന്നതെങ്ങിനെയാണോയോ? ഇവരെക്കൊണ്ടു യജ്ഞത്തിൽ മരിച്ചവരായിരിക്കും..

ചിത്ര—അതെന്നു മല്ല. ഇവരെക്കൊണ്ട് ക്ഷിപ്രാചാര്യരുടെ കോപാഗ്നിയിൽപ്പെട്ടു മരിച്ചവരാണ്.

പത്ര—എന്നുപിന്നെ നരകത്തിലേയ്ക്കല്ലേ പോകേണ്ടതി? ഇവിടെ വന്നതെങ്ങിനെയാണ്?

ചിത്ര—അതു പറയാം.

ഇംഗവീര്യമിയലുന്നിമ്പരേ സപ്തം

കൃംഗ ചെന്നു ഭൂവി തൊട്ടു സമോദം

അംഗശൂരിയതിനാലിഹ, നരകം

സംഗമിച്ചു നൃപപുംഗവരല്ലോ.

ന

പത്ര—ഗംഗയുടെ രാഹുണ്ണും വിസ്മയനീയംതന്നെ.

ചിത്ര—അതെതന്നെ. അതിനു സംഗതമല്ല.

പാപത്തിനാൽ നരകവാസമതോത്തു പാരം

താപത്തിലാണവരെയും സുഗംഗ തൊട്ടാൽ

ആപത്തിലേതു മണയാതവിടെ പരമൻതൻ

ശ്രീപത്മിപലത്തുമവരില്ലെങ്കിൽ കില്ല തെല്ലും.

ര

പത്ര—ശരിതന്നെ. മന്യുവശേഷമുരായിത്തീർന്ന ഈ രാജാക്കന്മാരെല്ലാം ഗംഗ സ്പർശിച്ചു ക്ഷണത്തിൽ ദിവ്യ ശരീരങ്ങൾ സപ്തവാസാഹ്വരതയായിത്തീർന്നുവല്ലോ. എന്നു മാത്രമല്ല, നമ്മുടെ സ്വർഗ്ഗത്തിൽ നിത്യക്കരയായ ദേവദൂതന്മാർ ചിമംതത്തിൽക്കയറ്റിത്താണല്ലോ ഇവരെ ഇവിടെക്കൊണ്ടുവന്നത്.

ചിത്ര—അതെ. അതിനാൽ—

സുമാന്യനാകം സഗർവ്വൻ സാക്ഷാൽ

കഥാരാമീ നൃപതീന്ദ്രരല്ലോ

അമരേഷശ്രീരോമാൻ ശീശ്ര.

വിമാനമേഘീട്ടിഹ വന്നുചേർന്നു.

•

പത്രം—എന്നാൽ ഇവരെപ്പോലുള്ളവർക്കു നമുക്കു ചോദിക്കണമല്ലോ. അല്ലാത്തതാൽ നമുക്കു സ്വാമി വരുമ്പോൾ ചോദ്യമുണ്ടായേക്കാമല്ലോ.

ചിത്ര—ഉണ്ടാകും, അതിനു സംശയമില്ല.

പത്രം—നമുക്കു സ്വാമിയിൽപ്പോൾ എങ്ങനെയാണ് പോയിരിക്കുന്നത്?

ചിത്ര—തന്റെ പിതാമഹന്മാരായ ഈ മഹാരാജാക്കന്മാർ സ്വർഗ്ഗപ്രാപ്തിയുണ്ടാകാതെ ശ്രമിച്ചിട്ട് അതു സംഭവിക്കാതെ ഇപ്പോൾ കൃതാർത്ഥനായിരിക്കുന്ന ശ്രീരാമഹാരാജാവിനെ അനുമാദിക്കാൻ പോയിരിക്കുകയാണ്. ഉന്നത മട്ടത്തിൽ വരുത്തിയിരിക്കും.

പത്രം—സ്വാമി മട്ടത്തിൽ വരുമ്പോൾ നമ്മുടെ ഉദ്യോഗത്തിൽ കാണാത്തതാൽ ഒഴിപ്പിച്ചേക്കാം. അതുകൊണ്ടു നമുക്കു അങ്ങോട്ടു പോകാം.

ചിത്ര—അങ്ങിനെതന്നെ. (അപേക്ഷ പോയി.)

പുസ്തകം കഴിഞ്ഞു.

അ ബ്ര ൦ മ ൩ ൦

(അതന്നു അവസാനം ശ്രീമന്നു ഒത്തിയു പ്രാവൃത്തിക്കുന്നു.)

ദേവനാഥൻ—എന്നു മഹാരാജാവിന്റെ മനസ്സ് ഇപ്പോൾ സ്വസ്ഥമായില്ലേ?

ശ്രീരാമൻ—അവിടുത്തെയും മറ്റും അനുഗ്രഹവും ആനുഭൂതിയുംകൊണ്ട് ഇപ്പോൾ മനസ്സിനു അസ്വാസ്ഥ്യമൊന്നുമില്ലെന്നു മാത്രമല്ല, ആകുഷ്ടന്റെ ഒരു കൃതാർത്ഥത തോന്നുന്നുമുണ്ട്.

ദേവ—അതു തോന്നുമല്ലോ. ഇപ്രകാരമുള്ള വലിയ കർമ്മങ്ങൾ സംഭവിച്ചുകഴിയുമ്പോൾ മനസ്സിനുണ്ടാകുന്ന കൃതാർത്ഥതാസുഖം ഇത്രമാത്രമെന്നും ഇന്നപ്രകാരമെന്നുമുള്ള വാചാമഗോചരവും അനുഭവൈകവേദ്യവുമാണ്.

ശ്രീ-പരമേശ്വരൻ അരുളിച്ചെയ്യുത്.

ദേവ-എന്നാൽ ഒരു കാൽപ്പതി അൻ പാങ്ങുകൊണ്ടുട്ട. മുഖസ്തുതിയെന്ന വിചാരിക്കരുത്. ഈ മഹാബലമെന്ന മഹാഭക്തനെ ശ്രമിച്ചാലും ഈ കാൽ സാധിക്കാൻ കഴിയുമായിരുന്നല്ലോ തീർത്തെന്ന.

ശ്രീ-ഇതു വാസ്തവമാണ്. പക്ഷെ അഭിധൻ പാങ്ങാൽ സ്വാമിഭക്തികൊണ്ടെന്നു വല്ലവർക്കും അറിയാതെകിലോ എന്നു വിചാരിച്ചാൽ ഇതിനെക്കുറിച്ച് അഭിധനെന്നു മിണ്ടരുത്.

ശ്രീ-ആരെല്ലാം എന്തെല്ലാം പാങ്ങാലും വിചാരിച്ചാലും ഈ കാൽ സാധിച്ചത് എന്റെ സാമന്തന്മാർക്കല്ലെന്നു. ഗുണനന്മകൾ അനുഗ്രഹംകൊണ്ടു മാത്രമാണെന്നുള്ള ബോധം എനിക്കു നല്ലപോലെയാണു്. ഇതിനായിട്ടുള്ള ശ്രമം തുടങ്ങിയപ്പോൾ ഇതിന്നിതെ സാധിക്കുമെന്നുള്ള വിശ്വാസമെന്നു എനിക്കുണ്ടായിരുന്നില്ല. പിന്നെ, കലഗുരുവായ ആ മഹാശിഷ്യന്റെ പ്രേരണാഹതരൂപമായ അനുഗ്രഹത്തിലൂടെയ വിശ്വാസംകൊണ്ടു മാത്രമാണു് ഏതെങ്കിലും പരീക്ഷിച്ചുനോക്കുമെന്നു അൻ തീർച്ചപ്പെടുത്തിയത്.

ദേവ-മഹാബലം വിചാരിക്കുകയും പറയുകയും ചെയ്യേണ്ടതു് ഇങ്ങിനെതന്നെയാണു്. വിനയം വിശ്വജ്ഞാനപോലെ പ്രഭുക്കൾക്കും ഭൂഷണമാണല്ലോ.

ശ്രീ-എങ്കിലും മറ്റുള്ളവർക്കു വാസ്തവം പറയാതെയിരിക്കാൻ നിവൃത്തിയില്ല.

ശ്രീ-വാസ്തവമായും അവാസ്തവമായും അതു് എന്റെ അടുക്കൽവെച്ചു വേണമെന്നുണ്ടോ?

ദേവ-എന്നില്ല, എങ്കിലും പറയാതെയിരിക്കാൻ നിവൃത്തിയില്ല.

“മളിവിവരക്കു ഗോപ്യമുണ്ടായും,
തെളിവിവരക്കു സൽഗുണസഞ്ചയം,
വളരത്തരവെഴിമയിതൊഴുതും
കളവെഴിഞ്ഞ സുഹൃത്തുവർക്കും.”

൧

എന്നുണർപ്പം സമ്മതമിപ്രായം.

ഗോ—എന്നാൽ—

“സുഖസ്ഥിതിക്കായ്തുണചെയ്തു നിത്യം,
ദുഃസ്ഥിതിക്കായ്തുനിത്യം രണ്ടും
അപക്വതപം പരമന്നിട്ടും സൽ-
സഖന്നെഴും ജ്ഞാനമെന്നു സിദ്ധം.”

൨

എന്നും ഒരു പ്രമാണം കേട്ടിട്ടുണ്ട്.

മേവേ—ശരിക്കെന്നു, അതങ്ങിനെതിരികൊട്ടു. മഹാരാജാവ് ഇവിടെനിന്നു തപസ്സിനായി പുറപ്പെട്ടതു വസിഷ്ഠമഹർഷിയുടെ അനുഗ്രഹം വാങ്ങിക്കൊണ്ടാണെന്നു മുഖ്യ പാരമ്പര്യവല്ലോ. ആ സമയത്ത് അദ്ദേഹം ഇവിടെയുണ്ടായിരുന്നോ? ഇപ്പോൾ അദ്ദേഹം എവിടെയിരിക്കുന്നു? ഇവിടെത്തന്നെ ഉണ്ടോ?

ഗോ—ഇപ്പോൾ ആത്മപോധനൻ ആശ്രമത്തിങ്കലായിരിക്കാം, ഇവിടെയില്ല. അന്നുണ്ടായിരുന്നു. പിന്നെ ഇവിടെയിന്നു പോയതെന്നുവന്നെന്ന് എനിക്കു തീർച്ചയായില്ല.

മന്ത്രി—മഹാരാജാവ് ഇവിടെയിന്ന് എഴുന്നള്ളിയതിന്റെ പിറേറ്റിവസം മഹർഷിയുമെന്നുള്ളി.

മേവേ—മഹാരാജാവു വിചാരിച്ചപോയ കാര്യം സാധിച്ചു മരിക്കിവന്നു എന്നുള്ള വർത്തമാനം അദ്ദേഹം അറിഞ്ഞുവോ ഏ? അദ്ദേഹം കലഗുരുവായതുകൊണ്ട് ഇതിനിടക്കാൽ അദ്ദേഹത്തിനു സംഭവ്യമല്ലായിരുന്നത്രേ സാരതോഷമുണ്ടാകും.

ഗോ—അകിനു സംശയമില്ല, ഈ വർത്തമാനം കേൾക്കാൻ

മുഖാന്തരവും മറ്റും അവിടെ അറിയിക്കുന്നതു യുക്തമല്ലല്ലോ. അതുകൊണ്ടു താമസിയാതെ അറുനാലു വർഷത്തെ വിവരമൊക്കെ അറിയിക്കണമെന്നാണ് വിചാരിച്ചിരിക്കുന്നത്.

ദേവേ—അങ്ങിനെയാണ് വേണ്ടത്. എന്നാൽ കാലത്രയവേദിയായ അദ്ദേഹത്തിന് അതാൽ പഠനത്തെക്കുറിച്ച് വിചാരിച്ചുപരിചയപ്പെടുന്നതുമാണ്. ഇപ്പോൾത്തന്നെ അറിഞ്ഞിട്ടുണ്ടെന്നുവരാം.

അതിവിശിഷ്ടതപരപ്രകൃതിപ്രകാശം
സ്ഥിതികളോടുകൂടിയൊക്കെയുണ്ടെന്നു
മതിയെന്നു മകരത്തിൽ മുറയ്ക്കുക!
പ്രതിഫലിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ സംശയം.

പക്ഷേ വിചാരിച്ചുനോക്കിയെങ്കിൽ മാത്രമേ അവ മറികയ്യൂ.

മഗീ—ഈ കാഴ്ച അദ്ദേഹം പ്രത്യേകം വിചാരിക്കാതിരിക്കുക.
(അ ചോദ്യങ്ങൾ പ്രവർത്തിക്കുന്നു)

ചോദ്യങ്ങൾ—മഹാരാജാവു ജയിക്കട്ടെ. വഴിയിലേക്കു മുറി ഇങ്ങോട്ടുണ്ടെന്നുണ്ടുണ്ട്.

മഗീ—ഉണ്ടോ? മഗ്ധംതന്നെ; ഗോപുരപോരത്തിനവെത്തിയോ?

ചോദ്യങ്ങൾ—ഇപ്പോൾ ഏകദേശം എത്തിയിരിക്കാം. ദൂരത്തു കണ്ടുകൊണ്ടു വിടുകൊണ്ടു.

മഗീ—അതു നന്നായി. (മന്ത്രിയെ നോക്കിട്ട്) എന്തോ! താൻ ചോയി അപ്സാർവ്വദികളെല്ലാമൊക്കെ അണത്തിൽ ഇവിടെ കൊണ്ടുവരണം.

മന്ത്രി—കല്പനപോലെ ചെയ്യാം. (ചോയി)
മഗീ—(ദേവനുമനോ) അൻ ചോയി ഗുരുവരനെ എതിരേറുകൊണ്ടുവരട്ടെ.

ദേവ—അങ്ങിനെയാവട്ടെ, അന്തിവിടെയിരിക്കാം. മ
ഹാശാവിന്റെ ഗുരുപവും ഭഗ്യവും കുറച്ചൊന്നു
മല്ല.

ഊഹിച്ചിറങ്ങ സമയത്തു മുതിന്നുതോറം.

സ്നേഹിച്ചു ഭൂപന്തെ മുന്നിലൊക്കത്തോറം
ഭാവിച്ചു പൊതുതകരംബുപാനം.

ഭാവിച്ചു നാളിൽ മഴവന്നുപോവെയായി. ര

ഭഗീ—ഇതങ്ങിനെതന്നെ. (പാപപാപത്തെക്കുറിച്ച് പേരി
(അപ്പുപാപ്പാകൊണ്ടുണ്ടുണ്ടു പ്രവയിക്കുന്നു.)

മന്ത്രി—അങ്ങിനെ വരാം തമ്മിപ്പിച്ചുപോയിരുന്നില്ല
ല്ലോ.

ദേവ—ഇല്ല; അവരിങ്ങോട്ടെത്തിക്കഴിഞ്ഞില്ല.

മന്ത്രി—അങ്ങിനെ വളരെ പരിഭ്രമിച്ചാണ് വന്നത്.

ദേവ—അതുകൊണ്ടു തരക്കേടില്ല. സമയത്തിനു വന്നെ
ത്താതെയിരിക്കുന്നതു ശരിയല്ലല്ലോ. ഇതാ അവരടു
ത്തുവന്നുകഴിഞ്ഞു. (എന്നിടെ തിരികെ

(അത്തരം വസിച്ചുനം ഭഗീത്തരം പ്രവയിക്കുന്നു)

(അതി അപ്പുപാപ്പാകൊണ്ടുണ്ടുണ്ടു പേല്ലുന്നു)

ഭഗീ—(അതിയോ കൈയിൽനിന്നു അപ്പുപാപ്പാകൊ വന്നി ഭാ
കിയെ ചാർ കുറിച്ചു പുറിച്ചു പിറന്നിയിരുന്നിട്ട്.)

അല്ലയോ കരുണാനിധിയായ ഗുരോ! അവിടുന്ന്—

ആയിച്ചുശിക്ഷിതിവെത്തിയൊരൊന്നെൻ കാപം.

ബോധിച്ചു മേലിലൊരു വിപ്ലവമത്തലും മേ

ബോധിച്ചിടാത്തതിനു തന്നൊരനുഗ്രഹത്താൽ—

സ്നേഹിച്ചു കുറച്ചുമതു ഞാൻ ഭഗവൻ! തമസ്യ. ര

(താങ്ങുകൊണ്ടു)

വസിക്കൻ—ഹേ വസ! എണീക്കു എണീക്കു. (ദേവനോ
നെ നോക്കിട്ട്) ഹേ! ദേവശ്രേഷ്ഠനായ മഹേശ്വരേ!

കണ്ടു വളരെ സന്തോഷമായി. എല്ലാവരും ഇരിക്കുക.
(എല്ലാവരും ഇരിക്കുന്നു.)

ദേവ—നപോതിയിരുന്ന അവിടുത്തക്കാരനാൻ സ.
ഗതിയായത് ഒരു വലിയ ഭാഗ്യമായി എന്നാണ്
ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നത്.

നിത്യം മുറയ്ക്കുമലമനസ്! തേ തപസ്സും
കൃത്യം മുക്കുമിതലാതെ നല്ലതല്ലേ?
അത്യന്തമഹിയതനാമവിടെയ്ക്കു നിത്യം
ശ്രുത്യന്തവേദാന്തനൻ തുണചെയ്യുമല്ലോ. സ്വ

വസി—എല്ലാവരും തുണ ആ ഭഗവാൻതന്നെയാണല്ലോ.

ദേവ—അതെ, സംശയമില്ല.

ആ വിശ്വതാപനനകമ്പയകക്കേണി—
ലാവിർവിച്ചു വിലസിടുകമല്ലോ
ദ്വേവിനായിതെ പരിച്ചിതം സുരന്മാർ
സേവിച്ചിടും വിധമിരിപ്പതു അനുമിപ്പോൾ.

വസി—ആട്ടെ, അവിടുന്നിപ്പോൾ ഇവിടെ വന്നത് ഈ
മഹാരാജാവിന്റെ അഭീഷ്ടസിദ്ധിയിൽ അനുമതി
കാരായിട്ടായിരിക്കുമല്ലോ.

ദേവ—അതെ, അവിടുത്തം അങ്ങിനെതന്നെയായിരി
ക്കുമല്ലോ.

വസി—അതേയതെ; ഇന്നു ചില ശുഭലക്ഷണങ്ങൾ ക
ണ്ടുകയുണ്ടായി. അതിന്റെ കരണമെന്നുണ്ടാവിചാ
രിച്ചതോക്കിയപ്പോൾ ഈ മഹാരാജാവിനു സിദ്ധിച്ചി
രിക്കുന്ന അഭ്യയമെന്നെന്നു മനസ്സിലാവുകയാൽ ഉ
ന്നെ ഇങ്ങോട്ടു പോന്നു. എന്നാൽ ഇദ്ദേഹം സാധിച്ച
ത് അത്യന്തം അശുഭമായിട്ടുള്ള ഒരു വലിയ കാര്യം
തന്നെയാണു് സംശയമില്ല.

ശ്രീ—അവിടുത്തം ഇങ്ങിനെ അങ്ങിചെയ്യുന്നതെന്നോ?
ഇതു ഞാൻ വിചാരിച്ചാൽ സാധിക്കുന്നതല്ലായിരുന്നു.
തിങ്ങല്ലെല്ലവതുംകൂടി എന്നേക്കൊണ് ഇതു സാധി
പ്പിക്കുമെന്നെന്നായി.

ദേവ—സാധിക്കുകയും സാധിച്ചിരിക്കുകയും എങ്ങിനെ
യെങ്കിലുമായിരിക്കട്ടെ. എങ്ങിനെയാവാം കഷ്ടം എ
റാവു. വലിയതന്നെ.

മഗ്നി—അതെ അതിനു സംശയമില്ല.

യശ്ശിച്ചു പുണ്യമിഹ സൂര്യകലത്തിരിപ്പോൾ.

സ്തിരിച്ചു സർഗ്ഗത്തി ഭദ്രതപിതാമഹത്.

ബലിക്കുതം തിരിച്ചുവെ. മേ തീർന്നു നാശി.

ഇതിന്നു ഗംഗതിവിടെ സമിതയായി ദൈവമഹദ്.

ദേവ—ഈ ശുഭഗതിക്കു ചുറ്റും സഗർവ്വന്മാർ കഴി

ച്ച കഴിക്കുവാനുണ്ടു ഗംഗാഭവം തിരഞ്ഞിരിക്കുന്ന

ത്. അതുകൊണ്ട് ഈ ജലനിധിക്കു നാം 'സംഗമം'

എന്നുളളി നാമം കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു

വസി—എന്നാൽ—

പുണ്യശീതദൈവനാമമേവമു.

ജലേത വിഷ്ണുചരണം. പുരാ

തിസ്തമേത കഴകിച്ചു നാളെ.

പാദതീർത്ഥമതു വന്നാണോ!

വിഷ്ണുഭാഗ്യ സുരസംഗമം, ശിവമഹി

മാദിസംസ്ഥിതയുമായിതം.

പുണ്യതീർത്ഥമിഹ കൊണ്ടുവന്നു ദേവി,

ചേർത്തു സത്യത്തി ഭഗീരഥൻ.

൯

അതുകൊണ്ടു ഗംഗയ്ക്കു 'ഭഗീരഥി' എന്നൊരു നാ

മംകൂടി സിദ്ധിച്ചിരിക്കുന്നു.

ദേവ—അതുമല്ല—

ജനമുതീർപ്പാലോരം പൂകി-

തന്നുദൈവത മുറയ്ക്കു ചുറ്റും

വന്നതിനുപേരും 'ജനേപി'യെന്നും.

വന്നുദേവിച്ചിതിവർക്കൊരു നാമം.

൧൦

ഇപ്രകാരമല്ലേമിരിക്കുന്ന ഈ പുണ്യതീർത്ഥത്തിൽ

സ്നാനമുണ്ടാകുകയും ചെയ്യുന്നവർക്കും അവരുടെ പിതൃ

മരംകം. മരമല്ല, ചംഗ്യന്മാർക്കു കൂടിയും മുക്തി സിദ്ധിക്കു
മെന്നുള്ളതിന്നു സംശയമില്ല.

(അന്തരം മുക്തിക്കിടയിൽ ഗത പ്രവേശിക്കുന്നു)

ഗംഗീ—(അടുത്തു ചെന്നിട്ട്) അല്ലയോ ഗംഗാദേവി!

ഭവതപാവനതാം. തവ സംഗമംകൽ
ജലമുദയമെന്റ പിതാമഹരാകവേ
ഭിവാണേണ സുഖിച്ചുതുടങ്ങി ഹേ!
തവ മഹത്വമഹോ! ബഹുവിസ്മയം.
(അസ്തമിക്കുന്നു)

൧൧൧

വസി—ഗംഗയുടെ മഹാജ്ഞം വിസ്മയനീയംതന്നെ.

മതി ചൂടും ഭഗവാൻ തൻ
മതിയതിലേ തന്മഹത്വമേന്തല്ലോ
സതിയാം ഗംഗയെ മുഖം
വതിചോറിത്താൻ വഹിപ്പതെന്നാളും.

൧൧൨

ഗംഗ—അല്ലയോ മഹാജ്ഞാദേവി!

ഭവമുഖ്യതിരയംഗശക്തിമുഖം
ഭവമേജ്ജ്വലമയതാപമാറിയിപ്പോൾ
ഭവഭീയപിതാമഹർഷ പാർക്കൻ
ഭവതം നിർജ്ജലോകമാക്കിനൻ ഞാൻ.
ഇനി ഞാൻ ഭവന്റെ ഏന്തഭീഷ്ടത്തേയാണ് സ

൧൧൩

ധിപ്പിക്കേണമേ?

ഗംഗീ—ഇതിലധികമായി എന്തിക്കിപ്പോൾ എന്തെന്നാല
ഹിപ്പാനുള്ളത്? എങ്കിലും ഇപ്രകാരം ഭവിക്കട്ടെ.

(ഭക്തവക്ത്രം)

ദോഷത്തരം കവികളൊക്കെയുമത്ര ദോഷം
തോഷം നന്മ വളരൻ പണിചെയ്തിട്ടെ
ദോഷങ്ങൾ തീർത്തു മനുജർക്കുവിശ്വാസൻ സ്വ
ന്തോഷത്തൊടൊത്തുള്ളിട്ടെ സദൈവ സൌഖ്യം.
(ഏല്പുവാൻ ചേരി.)

അന്തരം കഴിഞ്ഞു.

ഗംഗാവതരണം. ദോഷാനുഭവം. സമാപ്തം.